

Finansal Okuryazarlık ve Matematik Başarısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: İlkokul Düzeyinde Derinlemesine Bir Analiz*

The Correlation between Financial Literacy and Mathematics Achievement: An In-depth Analysis on Primary School Students

Rukiye Bayram, Belma Türker Biber

¹*Bilim Uzmanı -Öğretmen, MEB, rbayram2020@gmail.com (https://orcid.org/0000-0002-9397-1310)*

²*Sorumlu Yazar, Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi, belmaturkerbiber@gmail.com, (https://orcid.org/0000-0002-0374-9493)*

Geliş Tarihi: 17.07.2024

Kabul Tarihi: 25.11.2024

ÖZ

Bu araştırmanın amacı; ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeyleri ile matematik başarıları arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Araştırmada, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri belirlenmiş, bu düzeylerin matematik başarıları ile arasındaki ilişki çeşitli demografik değişkenler de dikkate alınarak ortaya çıkarılmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılan çalışmanın örneklem grubunu, büyükşehir statüsündeki bir ilin merkez ve ilçelerindeki devlet okullarının 4. sınıfında öğrenim gören 674 gönüllü ilkokul öğrencisi oluşturmaktadır. Marmara Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği uygulanarak toplanan verilerin analizi sürecinde bağımsız örneklem t-test, tek yönlü varyans analizi (Anova) ve posthoc testlerden yararlanılarak değişkenler arasındaki ilişkiler ortaya çıkarılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu, finansal okuryazarlık düzeyleri ve matematik başarıları arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ebeveyn meslekleri ve eğitim durumları, anne gelir düzeyi, harçlık harcama alışkanlığı ile öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Cinsiyet, babanın gelir düzeyi, harçlık alma sıklığı, okul tipine göre öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. İlkokuldan mezun olacak öğrencilerin matematik başarıları ve finansal okuryazarlık durumlarının farklı değişkenler bakımından incelenmesi yönüyle bu araştırmanın bulguları öğretmenlere, öğrenci adaylarına, öğretim programı hazırlayıcılarına ve ailelere önemli bilgiler sunmaktadır. Araştırma sonuçlarının ışığında, finansal okuryazarlık becerilerinin erken yaşta edinilmesini destekleyen aile eğitimlerine ve öğretim programlarının bu yönde geliştirilmesine yönelik çeşitli öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Finansal okuryazarlık, matematik başarıları, ilkokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, demografik özellikler.

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the relationship between financial literacy attitudes and behaviours among fourth-grade primary school students and their mathematics achievement. In this study, the financial

* Bu çalışma ikinci yazar danışmanlığında yürütülen birinci yazara ait yüksek lisans tezinden üretilmiştir ve 16. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi'nde araştırmanın bir kısmı sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

literacy levels of the students were determined, and the relationship between these levels and mathematics achievement was revealed by taking into account various demographic variables. The study employed a relational survey model, one of the quantitative research methods, to examine a sample group of 674 volunteer primary school students in the 4th grade of public schools in the centre and districts of a province. In analysing the data collected using the Marmara Financial Literacy Attitude and Behaviour Scale, the independent sample t-test, one-way analysis of variance (ANOVA) and other post hoc tests were employed to reveal the relationships between variables. The findings of the research indicated that the students demonstrated a high level of financial literacy, and a notable and positive correlation existed between their financial literacy and their mathematical performance. A notable discrepancy was observed between the financial literacy levels of the students and several other variables, including their parents' occupations, educational attainments, income levels, and spending habits with regard to pocket money. The analysis revealed no statistically significant correlation between the financial literacy levels of students and their gender, father's income level, frequency of receiving pocket money, or school type. In examining the relationship between mathematics achievement and financial literacy in students who will graduate from primary school, the findings of this study provide valuable insights for educators, curriculum developers, and families. Based on the research results, recommendations are made for family education that fosters the early acquisition of financial literacy skills and the development of curricula in this area.

Keywords: Financial literacy, mathematics achievement, primary school students' financial understanding, the effect of demographic characteristics on financial literacy.

GİRİŞ

1.1. Finansal Okuryazarlık

Günümüz dünyasında artan tüketim kültürü, Covid-19 salgını nedeniyle üretimin aksamaması, ardından dünya genelinde yaşanan ekonomik kriz, yükselen enflasyon ve insanların satın alma gücünün azalması, para ve para kullanmayı bilmekle ilgili küresel endişelere sebep olmaktadır. Özellikle yakın zamanda yaşanan Covid-19 salgını insanlığın bir fark ediş noktası olmakla birlikte, dünya ülkelerini ekonomik açıdan oldukça zor durumlara düşürmüştür. Sürecin oluşturduğu ekonomik krizin atlatılması için yapılan çalışmalarda finansal okuryazarlık becerilerinin önemi ön plana çıkmıştır. Çünkü günlük hayatta karşılaşılan finansal durumlarla doğru bir şekilde baş edebilmek için finansal okuryazarlık becerileri gereklidir (Güvenç, 2017).

Finansal okuryazarlık, bireyin parayı etkili bir şekilde kullanabilmesi ve para yönetimi konusunda kişilerin bilinçli ve etkili kararlar alabilme becerisi olarak tanımlanmaktadır (Noctor vd., 1992). Alan yazın incelendiğinde, finansal okuryazarlık teriminin tanımı; bütçe ve planlama yapabilme, paranın kullanımı ve yönetimi, doğru yatırım kararları alabilme, gelecek için birikim, harcama, tasarruf, yatırım yapma, borç yönetimi, finansal kararlar verebilme, finansal refah, finansal erişim, finansal ürünleri kavrama ve tüketicinin korunması gibi pek çok değişkenin olduğu bilgi ve becerileri içerir (Adalar, 2019; Çelikten, 2020). Araştırmacılar tarafından yapılan çalışmaların bulguları incelendiğinde, finansal okuryazarlığın çeşitli boyutlarının olduğu ve bireyin finansal okuryazarlığının belirlenmesinde bu boyutların dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir. Finansal okuryazarlığın genel olarak kabul gören boyutları; bilgi boyutu, tutum boyutu ve davranış boyutudur (Holzman, 2010; Remund, 2010; Alkaya & Yağlı, 2015). Dünya Bankası finansal okuryazarlığı bu üç boyut çerçevesinde; bilgiden beceriye, beceriden tutuma ve tutumdan davranışa doğru bir bağ olarak formüle etmektedir. Finansal okuryazarlığın belirleyici nitelikteki boyutlarından *Finansal Bilgi*; bireylerin alacakları finansal kararlarda veya karşılaştıkları finansal olaylarda kullanmak üzere sahip olması beklenen yatırım, bütçeleme, tasarruf, kredi, enflasyon, risk, bilanço, sigorta, basit faiz, bileşik faiz gibi temel finansal bilgileri bilmesidir (Alkaya & Yağlı, 2015). Geleceğe yönelik planlama ve tasarruf yapabilmeye ilişkin finansal okuryazarlığın önemli bir parçası olarak değerlendirilen *Finansal Tutum*; farklı finansal durumlardaki kişilerin finansal bilgi ve becerilerini kullanmaya yönelik hazırlık, motivasyon ve eğilim durumudur (Moore, 2003; Swiecka, 2019). OECD'ye (2019) göre finansal tutum, finansal etkinliklerde bulunma ve etkin bir şekilde karar vermek için gereken motivasyonla

duygusal/psikolojik unsurların yönetimi gibi bilişsel olmayan özelliklerdir. *Finansal Davranış ise*; finansal okuryazarlığın merkezinde yer alır ve geniş kapsamlıdır. Bu davranışlar arasında bütçe oluşturabilme, finansal durumunu takip edebilme, tasarruf yapabilme, kısa ve uzun vadede yatırım fırsatlarını değerlendirebilme, doğru finansal kararlar alabilme, finansal güvenliğe önem vererek dikkatli alışveriş yapabilme, kişisel borç ve kredilerini yönetebilme, finansal sorumluluk sahibi olma ve finansal özgürlüğe ulaşabilme becerileri yer alır. Xiao (2006) finansal davranış kavramını sonuç odaklı görerek, “paranın nasıl harcanacağını planlamak, harcanan parayı yazılı olarak kaydetmek, sabit maliyetleri kontrol etmek ve yazılı bir bütçe hazırlamak” olarak tanımlamaktadır. Bütün bu faktörler birlikte değerlendirildiğinde finansal okuryazarlığın, mevcut finansal bilgi ile becerilerin davranışa dönüştürülmesinin gerektiği anlaşılmaktadır (Özkale, 2018). Kişiler finansal konularla ilgili bilgi ve beceri kazandıkça kısa ve uzun vadeli ihtiyaçlarıyla ilgili konularda daha gerçekçi kararlar alabilmekte ve finansal ürünleri seçerken daha bilinçli davranabilmektedirler.

Finansal okuryazarlığın geliştirilmesi, bir bütün olarak toplumun refahının artırılmasında ve sürdürülebilir ekonomik büyümenin desteklenmesinde önemlidir. Çünkü finansal açıdan güçlü, bilgili bireyler ekonomik dalgalanmalardan ve ekonomik krizlerden daha az etkilenir ve daha dayanıklı bir ekonomi yaratırlar (Fabris & Luburic, 2016). Dolayısıyla, finansal okuryazarlık farkındalığının artırılmasına ve finansal okuryazarlık eğitimine istisnai önem verilmesi gerekmektedir (Özvatan, 2023). Yapılan araştırmalarda, finansal okuryazarlık eğitiminin öneminin her geçen gün giderek artmakta olduğu ve toplumunun refahının zaruri bir parçası haline geldiği üzerinde durulmaktadır. Adalar (2019), son on yılda birçok ülkenin gündeminde üst sıralara çıkan bu kritik becerinin, kişilerin yaşam kalitesi üzerinde önemli bir etkiye sahip olması sebebiyle eğitim yoluyla kazanılması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Finansal okuryazarlık eğitiminin temel hedefleri; öğrencilerin sağlıklı finansal kararlar verebilme becerisini kazandırmak (Xu & Zia, 2012), finansal bilgi, beceri ve davranışlarını geliştirmek (Herman vd., 2015) ve finansal okuryazarlıklarını artırmaktır (Gökmen, 2012). Finansal okuryazarlık eğitimleri sonrası öğrencilerin pek çok beceri ve davranışları değişmekle birlikte yetişkin olduklarında diğer kişilere göre şu durumlarda kolaylık yaşarlar:

- Yaşam standartları üstündür.
- Daha çok birikim yaparlar.
- Finansal piyasalarda daha aktif rol oynarlar.
- Finansal konularda kendilerine güvenleri yüksektir.
- Finansal planlama ve bütçe yönetimi konularında daha iyidirler.
- Gelirlerinin bir kısmını emeklilik yılları için biriktirirler.
- Borç yönetimleri etkilidir.
- İhtiyacı olan ürünleri seçerken daha akılcı ve seçici olurlar.
- Pazarlık yapma yetenekleri daha fazladır (Satoğlu, 2014).

Ülkemizde ilk ve ortaöğretim seviyesinde finansal okuryazarlığa yönelik özel bir ders bulunmamaktadır. İlk ve ortaokullarda hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve matematik gibi derslerde finansal okuryazarlık öğretilmekte ve bu alanda bazı beceriler kazandırılmaya çalışılmaktadır (Güvenç, 2015). Bireyin finansal okuryazarlık becerilerini yaşamında kullanabilmesi için, temel seviyede matematik becerisi gereklidir. Öğrencilerin matematiği farklı disiplinlerle birlikte hayatında uygulaması, kavramları ilişkilendirmesi, matematiksel terimlere hâkim olması ve bunu matematiksel süreçlerde sergileme konusundaki yeterlilikleri finansal okuryazarlık becerileriyle uyumlu davranışlardır (Ontario, 2010). PISA (Programme for International Student Assessment – Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) sonuçlarına göre, matematik yeterliliği yüksek ülkelerin finansal okuryazarlık düzeylerinin de yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuç finansal okuryazarlığın kazanılmasında matematiğin önemini vurgulamaktadır (Önlen, 2022). Dolayısıyla finansal okuryazarlık sözcüğünün toplumdaki verimliliğini ve insanların

farkındalığını artırma ihtiyacına dayalı olarak finansal okuryazarlığa matematik öğretim programında daha fazla yer verilmesi önem kazanmaktadır.

Ülkemizde hazırlanan matematik öğretim programlarında finansal okuryazarlıktan 2017 yılındaki programda bahsedilmektedir. Programda, veri ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkinin kurulması istenmektedir (MEB, 2017b). 2018 yılındaki matematik dersi öğretim programında ise; finansal okuryazarlık ile ilgili 1. sınıfta öğrencilere paraların tanıtımı yapılmış, 2. sınıfta lira ve kuruş arasındaki ilişkinin fark edilerek karşılaştırılmasına yer verilmiş, 3. sınıfta ise bu ilişkinin gösterilmesi ve bu ilişkilerle ilgili problemlerin çözülmesi hedeflenmiştir (MEB, 2018). Matematik öğretim programı finansal okuryazarlık bağlamında incelendiğinde, ilkökul kademesinde, paranın tanıtımı ve para ile ilgili kazanımlar finansal okuryazarlık için önemli bir yapı taşı olarak düşünülebilir (Güvenç, 2017). Ancak sadece para ve paralar arasındaki ilişkilerin tanıtımından öte paranın bilinçli kullanımına yönelik kazanımların da finansal farkındalık açısından önemli olduğu görülmektedir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (2024) öğretim programı çerçevesinde de finansal, bilgi, veri, kültür, sürdürülebilirlik, vatandaşlık, dijital, sanat ve görsel okuryazarlık türleri vurgulanmaktadır. Finansal okuryazarlık türü sistem okuryazarlığı bütünleşik becerileri ile ele alındığında farkındalık boyutunda; geliri anlama, işlevsellik boyutunda; geliri anlama, para yönetimini sağlama, finansal teknolojileri anlamlandırma, bilinçli harcama yapma-borçlanma ve eylemsellik boyutunda; bilinçli harcama yapma ve borçlanma, düzenli tasarruf yapma ve yatırımları yönetme becerilerinin öğrenme yaşantılarına entegre edilmesi amaçlanmaktadır. Bu bütünleşik becerilerin kazandırılması için ise ünite bazlı süreç bileşenleri ile becerileri yer almaktadır. Finansal okuryazarlıkla bütünleştirilmiş beceriler ile süreç bileşenleri aşağıda yer alan tablodaki gibidir (Tablo 1).

Tablo 1*Finansal Okuryazarlık Bütünleştirilmiş Becerileri ve Süreç Bileşenleri*

BÜTÜNLEŞİK BECERİLER	SÜREÇ BİLEŞENLERİ
OB3.1. Geliri Anlama	OB3.1.SB1. Gelire erişim yollarını fark etmek
	OB3.1.SB2. Gelir kaynaklarını sıralamak
	OB3.1.SB3. Gelir ve harcama arasında ilişki kurmak
	OB3.1.SB4. Gelir ve satın alma gücünü ilişkilendirmek
OB3.2. Para Yönetimini Sağlama	OB3.2.SB1. Finansal planlama yapmak
	OB3.2.SB2. Finansal karar almak
	OB3.2.SB3. Banka (Konvansiyonel banka, Katılım bankası vb.) işlemlerini yürütmek
	OB3.2.SB4. Riski yönetmek
OB3.3. Bilinçli Harcama Yapma ve Borçlanma	OB3.3.SB1. Bilinçli harcama yapmak
	OB3.3.SB2. Borçlanma araçlarını (Türk Lirası, döviz veya değerli metal cinsi, kredi, kredi kartı vb.) ve kurumlarını (Konvansiyonel banka, Katılım bankası, Aile içi borçlanma vb.) toplumsal, dinî, finansal ve hukuki bağlamda değerlendirmek ve yönetmek
OB3.4. Düzenli Tasarruf Yapma ve Yatırımları Yönetme	OB3.4.SB1. Tasarruf ve yatırım yapmanın gerekçelerini sorgulamak
	OB3.4.SB2. Tasarruf ve yatırım ilkelerini kavramak
	OB3.4.SB3. Tasarruf ve yatırım araçlarını seçmek
	OB3.4.SB4. Tasarruf ve yatırım stratejilerini uygulamak
OB3.5. Finansal Teknolojileri Anlamlandırma	OB3.5.SB1. Finansal teknolojileri tanımak
	OB3.5.SB2. Finansal teknolojileri kullanmak
	OB3.5.SB3. Finansal teknolojilerde riskleri algılamak

Kaynak: MEB, 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Taslak Öğretim Programı, s.94.

Son hazırlanan öğretim programının içeriğinden de görüldüğü üzere son yıllarda finansal okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar ve öğretim programlarında genişletilerek yer verilmesi artış göstermektedir.

Her ne kadar öğretim programlarında yer alarak, okullarda eğitimler dahilinde finansal okuryazarlığın toplumda artırılması hedeflense de, finansal okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi, sosyo-demografik özellikler, yaşanan çevre, aile yapısı, ve ebeveyn özellikleri gibi önemli finansal sosyalizasyon faktörleriyle oldukça ilişkilidir (Çelikten, vd., 2023; Van Rooij vd., 2012; Yıldırım & Özbek, 2021). Dolayısıyla okullarda standart bir eğitim verilmesine rağmen çevresel faktörlerin bireysel etkilerinden dolayı finansal okuryazarlık değişenlik göstermektedir. Alan yazında yapılan çalışmalarda, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, finansal refah ve finansal okuryazarlık gibi değişkenler arasında olumlu bir ilişki bulunmaktadır (Gudjonsson, vd., 2022; Klapper vd., 2011; Taft vd., 2013). Bu bağlamda yapılan araştırmada çeşitli demografik özelliklerde dikkate alınarak matematik başarısı ve finansal okuryazarlık düzeyleri incelenmiştir.

1.2. Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörler

Finansal okuryazarlık sosyo-demografik özellikler, çevresel faktörler ve aile sosyalizasyonu ile yakından ilişkilidir (Çelikten vd., 2023; Lusardi vd., 2010; Van Rooij vd., 2012) Yapılan araştırmalara göre; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, kantin harcamaları, bilinçli para kullanımı, ailedeki finansal sosyalizasyon, finansal refah, finansal deneyim ve finansal okuryazarlık eğitimi gibi değişkenler finansal okuryazarlığı etkilemektedir

(Başar, 2024; Karaaslan, 2020; Köroğlu, 2021; Taft vd., 2013; Yıldırım & Özbek, 2021). Bu faktörlerin etkileri aşağıda sosyo-demografik ve çevresel faktörler olarak detaylandırılmaktadır.

1.2.1. Sosyo-Demografik Faktörler

Cinsiyet. Cinsiyet finansal okuryazarlığı etkileyen etkenlerden biri olarak düşünülmektedir. Finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmalarda erkeklerin finansal kavramları kadınlara göre daha iyi kavradıkları ancak aralarında çok büyük bir fark olmadığı tespit edilmiştir (Gudjonsson vd., 2022; TEB, 2014). Ancak günümüzde kadınların iş hayatında aktif rol üstlenmeye başlaması ve ortak sorumluluk kavramının mevcut aile yapılarının hukuki temellerine yerleşmesi, kadınların ekonomik kararlar almasını kolaylaştırmıştır (Chen & Volpe, 2002).

Yaş. Yaş ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında çan eğrisi şeklinde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Finansal okuryazarlık becerileri genç ve ileri yaş gruplarında daha düşük olduğu orta yaş grubunda ise yüksek olduğu görülmektedir (TEB, 2013). Bunun nedeni, birçok finansal kararın bu yaşta alınmasıdır (Kuyumcu, 2018). Belli bir yaştan sonra yaş arttıkça finansal okuryazarlık seviyesinin azaldığı ve ters bir etkileşimin olduğu görülmektedir (Lusardi, 2009). Yaşlı yetişkinler için de devamlı değişen finansal ürünleri ve finansal hizmetleri anlamak zorlaşabilmektedir.

Eğitim Durumu. Araştırmalar, kişinin eğitim durumunun artması ile finansal okuryazarlık seviyesinin artması arasında doğrudan bir ilişki olduğunu göstermektedir (TEB, 2017). Özellikle finans, ekonomi, matematik, istatistik ve işletme vb. alanlarda eğitim almış kişilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Medeni Durum. Kişilerin finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmalarda, bekâr kişilerin finansal okuryazarlık düzeyinin evli kişilere göre biraz daha yüksek olduğu belirlenmiştir (TEB, 2016). Bu sonuç çok büyük bir fark yaratmasa da evli kişilerin sorumlulukları paylaşacak birinin olması ve bekâr kişilerin tüm sorumluluğu bir başına üstlenmesi bağlamında değerlendirildiğinde finansal ürünlere maruz kalma ve uygulama sahası bulan bekâr kişilerin finansal okuryazarlık düzeyi evli insanlara göre daha yüksektir (Kuyumcu, 2018).

Bireysel Gelir Düzeyi. Araştırmalar, yüksek gelir gruplarının, finansal okuryazarlık düzeylerinin de yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Bayram, 2010; Moreno-Herrero vd., 2018; TEB, 2013). Yüksek gelirli kişilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük gelirli kişilere göre daha yüksek olmasının temel nedeni; yüksek gelirli grupların ihtiyaç duydukları finansal okuryazarlık eğitimi alma olanağına sahip olmalarıdır. Bu nedenle düşük gelirli insanlara yönelik finansal okuryazarlık eğitimlerine ağırlık verilmesi ve onlara ihtiyaç duydukları finansal eğitimin sağlanması son derece önemlidir (Bayram, 2010).

1.2.2. Çevresel Faktörler

Finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen faktörler arasında ilk olarak insanların yaşadığı çevre yer almaktadır. Araştırmalar, büyük şehirlerdeki insanların finansal okuryazarlık düzeyinin kırsal bölgelerdeki insanlara göre önemli ölçüde daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu iki bölge dışındaki il ve ilçelerde yapılan araştırmalarda finansal okuryazarlık düzeylerinin olması gereken düzeyin altında olduğu ama birbirine yakın olduğu belirtilmiştir (TEB, 2015). Sanayileşme yoluyla ekonomik manada gelişen bölgeler, tarımsal manada gelişen bölgelere oranla daha yüksek düzeyde finansal okuryazarlığa sahiptir (Chen & Volpe, 2002).

Diğer bir önemli çevresel faktör aile, arkadaş çevresi ve bu çevredeki finansal okuryazarlık konusunda bilgisi olan kişilerdir. Araştırmalar kişilerin finansal kararlar alırken sıklıkla aile büyüklerine danıştıklarını göstermiştir. Ayrıca bireyler finansal bir karar vermeden önce, konuyla ilgili daha önce benzer finansal kararlar vermiş olan arkadaşlarından görüş alarak bilgi edinmeye

ve uygulamaya çalışırlar. Bununla birlikte, internet, televizyon, haber bültenleri, kitaplar, dergiler, gazeteler, reklamlar vb. medya ve iletişim araçları finansal okuryazarlığı etkileyen çevresel faktörler arasında yer alır. Dahası ekonomik sistemin önemli ortakları olan devlet, düzenleyici ve denetleyici kurumlar, bankalar, ekonomik ve mali odalar, sivil toplum kuruluşları, borsalar, üniversiteler ve finans uzmanları da finansal okuryazarlığı etkileyen çevresel faktörlerdir.

Finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen tüm bu faktörlerin ve sayısız diğer faktörlerin değerlendirilmesi, bireylerin ve nihayetinde toplumun refahını artırmak için gereken finansal eğitimin başarı oranını da artıracaktır (Kuyumcu, 2018).

1.3. Araştırmanın Önemi

2008 yılındaki büyük durgunluk olarak bilinen ekonomik kriz ülkeleri etkilemiş ve finansal manada sıkıntılara neden olmuştur. Özellikle 2008 ekonomik krizinden sonra finansal okuryazarlık daha da önem kazanmış ve daha fazla ilgi görmüştür (Karaaslan, 2020). Temizel ve Özgüler (2015) tarafından yayınlanan bir çalışmada, küresel olarak kabul edilen görüşe göre, 2008 mali krizinin ana sebeplerinden bir tanesi düşük finansal okuryazarlıktır. Covid-19 küresel salgınıyla birlikte yaşanan finansal krize yönelik istihdam ve finans sorunları da dikkate alındığında, bireylerin verdikleri finansal kararların yeterince etkili ve sağlıklı olmadığı anlaşılmaktadır. Finansal kriz zamanlarında, finansal okuryazar olmayan kişilerin verdiği hatalı finansal kararlar, daha büyük ekonomik zorluklara ve krizlere yol açabilmekte ve bunların etkilerinin daha da şiddetli olmasına sebep olabilmektedir. Görüldüğü üzere finansal okuryazarlık günümüz ekonomisinde maddi ve manevi rahat bir yaşam sürdürülmesi için gerekli olan ve öğretim programlarına erken sınıf düzeylerinde eklenmesi önemli olan bir konudur. Ulusal ve uluslararası finansal okuryazarlık araştırmalarının giderek artmakla birlikte çoğunlukla üniversite, lise ve ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin tespitine yönelik yapıldığı dikkat çekmektedir (Barış & Şeker, 2017; Chung & Park, 2014; Çevik, 2018; Er & Taylan, 2017; Gündoğdu, 2020; Moreno Herrero vd., 2018; Taş, 2019; Tosun, 2016). Bu konuda yapılan çalışmaların ileri sınıf düzeylerinde olması erken yaşta bu becerinin kazanılmasına yönelik önemin fark edilmediğine işaret etmektedir. İlkokul düzeyinde öğrencilerin matematik derslerine formal yolla başladıkları önemli bir basamak olduğundan öğrencilerin bu kazanımları edinmeleri için gerekli eğitimsel çalışmaların yapılmasının temel teşkil ettiği düşünülmektedir. Öğrencilerin ilkokul düzeyinde finansal okuryazarlık durumlarının tutum ve davranış bütününe nasıl olduğunun belirlenmesi alana değerli bilgiler sunacaktır. Ayrıca sosyo-demografik ve çevresel faktörlerin etkileri açısından yapılacak değerlendirmeler konuya çeşitli bakışa açısı geliştirmekte yardımcı olacaktır. Bütün bu sebeplerle, bu çalışmada ilkokul düzeyi 4. Sınıf öğrencilerinin büyük bir örneklem üzerinden çeşitli değişkenler ele alındığında finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının ortaya çıkarılması ve matematik başarıları ile arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın soru ve alt soruları şu şekilde belirlenmiştir:

İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeyleri ile matematik başarıları arasında ilişki var mıdır?

- 1-İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışları ne düzeydedir?
- 2- İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeyleri ile matematik başarıları arasında bir ilişki var mıdır?
- 3- İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeyleri ile demografik değişkenler (okul tipi, cinsiyet, aile eğitim, meslek ve gelir durumu, harçlık alma sıklığı, harçlığı bilinçli kullanma, vb.) açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeyleri ile matematik başarısı arasındaki ilişkiyi farklı demografik değişkenler açısından incelemek için nicel araştırma yaklaşımına dayalı ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

İlişkisel tarama modelinde, iki ve daha çok değişken arasındaki değişimin varlığı, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği, değişim varsa bunun nasıl olduğu ile yönü belirlenmeye çalışılır (Karasar, 2011).

2.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubunu, 2022-2023 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde büyükşehir statüsündeki bir ilin merkezi ve 5 ilçesine bağlı MEB bünyesindeki okulların 4. sınıfında öğrenim gören 674 ilkokul öğrencisi oluşturmaktadır. Bu çalışmada ilk etapta 832 ilkokul öğrencisine ulaşılmış olup, veli izni alınamayan öğrenciler ile ölçek maddelerini eksik yanıtlayan, maddelerin hepsi için aynı seçeneği işaretleyen öğrenci yanıtları uygulamadan çıkarılmıştır. Dolayısıyla ölçeği eksiksiz yanıtlayan ve araştırmaya gönüllü katılım sağlayan 674 öğrencinin verileri dikkate alınmıştır. Araştırma grubunu oluşturan 674 öğrenciden 302'si erkek, 372'si kız öğrencidir. Tüm öğrencilerin matematik karne notlarına öğretmenleri aracılığıyla ulaşılmış ve toplanan veriler incelenmiştir (Tablo 2). Puanlar, araştırmacı tarafından MEB'in 5'lik puanlama ile 100'lük puanlama ilişkisine göre kategorilendirilmiştir. Araştırmada matematik başarısı olarak karne notları dikkate alınmıştır.

Tablo 2

Katılımcıların Matematik Dersi Karne Notları

	Karne Notları	Frekans
Grup	0-44	8
	45-54	15
	55-69	40
	70-84	216
	85-100	395
	Total	674

Tablo 2 incelendiğinde katılımcı ilkokul 4. sınıf öğrencilerimizin matematik başarı düzeyine dair istatistiksel veriler bulunmaktadır. Bu veriler incelendiğinde; araştırmaya alınan öğrencilerin karne notlarının 85-100 aralığında yoğunlaştığı görülmekle birlikte ikinci sırada 70-84 aralığının yaygın olduğu gözlenmiştir. Bu veriler doğrultusunda katılımcı öğrenci grubunun matematik dersine dair not ortalamalarının yüksek sayılabileceği görülmektedir.

Uygulama için bu büyük ilin ve ilçelerinin seçilme nedeni, sosyoekonomik ve sosyo-demografik yönüyle çeşitlilik arz etmesidir. %5 örneklem hatası ve %95 güven aralığı için evren büyüklüğü bir milyon ve üzeri olduğu durumlarda uygun örneklem sayısı 384 olarak kabul edilmektedir (Yazıcıoğlu & Erdoğan, 2004). Çalışmanın örnekleme grubunun belirlenmesinde olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Okulların seçiminde kurum tipleri (A, B, C) dikkate alınmıştır. Eğitim kurumlarının tipleri, *Kurum Tipleri Tespit Formu* üzerinden öğrenci sayısı, kadrolu öğretmen ve diğer personel sayısı, derslik sayısı gibi değişkenler bakımından yapılan değerlendirme sonucundan alınan puanlara göre belirlenir. Bu değerlendirmeye göre 60 ve daha fazla olanlar (A) tipi, 40'dan 59'a kadar olanlar (B) tipi, 40'dan az olanlar (C) tipi olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte, MEB ilkokul 4. sınıf

matematik müfredatında finansal okuryazarlık kazanımının yer aldığı ve öğrencilerin alt sınıflarda daha önce finansal okuryazarlık konusunda öğretim programının dışında herhangi bir ders ya da eğitim almamış olmaları dikkate alınmıştır.

Araştırma yapılmadan önce araştırma grubuna uygulanacak ölçekler için “Aksaray Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları “28.02.2023 tarihli, 2023/01-31 no’lu” etik kurul onayı ve okul uygulamaları için Milli Eğitim Müdürlüğü izni alınmıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada finansal okuryazarlıkla matematik başarısı arasındaki ilişkinin incelenmesi için veri toplama aracı olarak öğrencilerin matematik başarıları dikkate alınmış ve Çelikten ve Doğam (2020) tarafından geliştirilen “Marmara Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği” kullanılmıştır. Öğrencilerin matematik başarıları için 2022-2023 güz dönemi karne notları dikkate alınmıştır. İncelenen demografik özellikler arasında “cinsiyet, ebeveyn meslek türü, gelir düzeyi, eğitim durumu, öğrenci kardeş sayısı, harçlık alma sıklığı, kurum okul tipi, ekonominin takip edildiği kaynak türleri, alışveriş yapma sıklığı” yer almaktadır.

Marmara Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği; 21 tutum ve davranış maddesinden ve 5 faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler arasında; *finansal sorumluluk (1-6. Maddeler)*, *finansal planlama ve tüketim (7-11. Maddeler)*, *ihtiyaç farkındalığı (12-14. Maddeler)*, *harcama bilinci (15-17. Maddeler)*, *finansal araçlar (18-21. Maddeler)* bulunmaktadır. Bu faktörlerden finansal sorumluluk boyutu öğrencilerin ülke ekonomisine katkı sağlama sürecinde sorumluluk alma ile ilgili duyuşsal özellikleri ölçmeyi hedeflemektedir. Diğer boyutlar dikkate alındığında ise; finansal planlama ve tüketim boyutu; alışverişe yönelik plan yapma tüketme ile ilgili davranışsal özellikleri, ihtiyaç farkındalığı boyutu ihtiyacı olan akranlarına yönelik davranışsal özellikleri, harcama bilinci boyutu; harcama konusunda bilinçli hareket etmeyi, olumlu tutum ve davranış özelliklerini, finansal araçlar boyutu; para, kredi/banka kartı veya kupon, indirim kartı gibi ödeme seçeneklerine dair davranışsal özellikleri ölçmeyi hedeflemektedir. Ölçek, “Tamamen katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Hiç katılmıyorum” seçeneklerini içeren 5’li likert tipinde bir ölçektir. Ölçek geliştirme çalışmasında ölçeğin tamamı için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, 0.83’dür.

Bu araştırmada kullanılmak üzere ölçeğin güvenilirliği ve boyutlarına dair özellikleri yeniden incelenmiştir. Ölçeğin beş boyutlu yapısını doğrulamak amacıyla araştırmacı tarafından 674 veri üzerinden Doğrulayıcı Faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Buna göre Ki-kare değeri başta olmak üzere ($\chi^2= 442.37$; $p= 0.00$, $sd=176$, $\chi^2/sd = 2.51$) uyum indeksleri GFI =.94, AGFI =.92, CFI =.87, NFI =.83, NNFI =.97, ve RMSEA =.047 olduğu görülmektedir. Uyum indeksleri incelendiğinde değerlerin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu bilinmektedir (Byrne ve Cambell, 1999; Kline, 2005 ve Brown, 2006). χ^2/sd değerinin 4’ten küçük olması gerekmektedir (Harrington, 2009, 54). Buna göre ölçeğin 5 boyutlu olduğu belirlenmiştir.

Ölçeğin güvenilirliğini hesaplamak için Cronbach alfa analizi yapılmış ve sonuçlar aşağıda tabloda verilmiştir.

Tablo 3*Ölçek Güvenirliği*

Değişken	Cronbach's Alfa Değeri
Finansal Okuryazarlık Ölçeği	.63
Finansal Sorumluluk	.68
Finansal Planlama ve Tüketim	.56
İhtiyaç Farkındalığı	.62
Harcama Bilinci	.68
Finansal Araçlar	.59
Spearman Brown iki yarı testi	.72

Bu tabloya göre, bu araştırmaya alınan grup için ölçeğin güvenilirlik kat sayısı 0.63 bulunmuştur. Bu değer ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Açıklamak gerekirse, cronbach alfa katsayısı $0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir. $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir. $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilirlerdir. $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir (George & Mallery, 2003). Bu noktada tüm ölçeğin güvenilir olduğunu, alt boyutlar da ise; FS, İF ve HB boyutlarında güvenilir, FPT ve FA boyutlarında ise düşük güvenilirliğe sahip olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca Spearman Brown iki yarı testi ile de ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

2.4. Veri Analizi

Araştırmada toplanan verilerin analizinde IBM SPSS 27 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın alt amaçları için kullanılacak test türüne karar vermek için her bir değişken için dağılımın normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığına bakılmıştır. Aritmetik ortalama, median ve mod değerlerinin birbirine yakın, basıklık ve çarpıklık katsayıları incelendiğinde ise katsayıların ± 2 aralığına yakın değerler olduğu görülmüştür (*Basıklık: -0.68, Çarpıklık: -0.16*). Q-Q plot grafikleri incelendiğinde dağılımın normale yakın olduğu görülmüştür. Bu değerlendirmeler sonucunda dağılımın normal olduğu varsayılarak verilerin analizinde parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Toplanan verilerin analizinde kullanılan istatistiksel analizler şu şekilde sıralanabilir. Katılımcıların görüşlerinin cinsiyet ve baba gelir durumuna göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilmiştir. Ebeveyn meslek türü, anne gelir düzeyi, eğitim durumu, öğrenci kardeş sayısı, harçlık alma sıklığı, kurum okul tipi, ekonominin takip edildiği kaynak türleri, alışveriş yapma sıklığı değişkenleri için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA analizlerinde farkın anlamlı çıkması durumunda ise farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe posthoc testler kullanılmıştır. Grup sayısının 30'un altında olduğu değişkenler kendi aralarında birleştirilmiştir.

BULGULAR

3.1. Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranışlarına Yönelik Bulgular

Öğrencilere uygulanan ölçekten alınabilecek en düşük puan 21 (21 madde olduğu için) en yüksek puan 105'tir ($21 \times 5 = 105$). Öğrencilerin finansal okuryazarlık ölçeğinden aldıkları toplam puanların ortalaması 88 olduğuna göre öğrencilerin finansal okuryazarlıkları Katılıyorum düzeyinde ($88.18/21 = 4.20$) olduğu gözlenmiştir.

Tablo 4*Finansal Okuryazarlık Düzeylerine Ait Betimsel İstatistikler*

FO Düzeyleri	N	X	Düzy
FS	674	26.79	4.46
FPT	674	21.53	4.31
İF	674	13.63	4.54
HB	674	11.72	3.91
FA	674	14.50	3.62
Ölçek	674	88.18	4.20

Tablo 3’de katılımcılarımızdan ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin Finansal okuryazarlık durumlarına dair veriler bulunmaktadır. Bu veriler incelendiğinde; katılımcıların Finansal okuryazarlıktan aldığı puanın ortalama 88.18 olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda 4. sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin iyi düzeyde olduğu görülmektedir.

3.2. Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Düzeyleri ile Matematik Başarısı Arasında İlişki

Araştırmada matematik başarısı olarak karne notları dikkate alınmıştır. Matematik karne notlarına dair puanlar, araştırmacı tarafından MEB’in 5’lik puanlama ile 100’lük puanlama ilişkisine göre kategorilendirilmiştir. Böylelikle sürekli veriler elde edilmiş ve Pearson Korelasyon katsayısına göre analizler yapılmıştır. Matematik başarısı ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi ortaya koyan korelasyon analizine dair sonuçlar Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5*Finansal Okuryazarlık ve Matematik Başarısı Arasındaki İlişki*

	Matematik Başarısı	Finansal Okuryazarlık	FS	FPT	İF	HB	FA
Matematik Başarısı	1						
Finansal Okuryazarlık	.13**	1					
FS	.08*	.56**	1				
FPT	.09*	.65**	.22**	1			
İF	.08*	.54**	.28**	.37**	1		
HB	.06	.39**	-.01	.12**	.08*	1	
FA	.05	.51**	.05	.09*	.05	-.11**	1

(* $p < .05$, ** $p < .01$)

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeyleri ile matematik başarısı arasında anlamlı, pozitif yönde ve zayıf bir ilişki olduğu ($r = .13$, $p < .01$) tespit edilmiştir (Schober vd., 2018). Finansal okuryazarlığın alt boyutlar incelendiğinde matematik başarısı ile FS ($r = .08$, $p < .05$), FPT ($r = .09$, $p < .05$), İF ($r = .08$, $p < .05$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Matematik başarısı ile finansal okuryazarlığın diğer alt boyutları olan HB ($r = .06$, $p > .05$) ve FA ($r = .05$, $p > .05$) arasında ise anlamlı bir ilişkiye ulaşılamamaktadır. İlişki düzeyinin açıklanma yüzdesi olarak r^2 değeri ise; .018 olup, finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeylerindeki değişmelerin %18’i matematik başarısı tarafından açıklanmaktadır.

3.3. Demografik Özellikler ve Öğrencilerin FOTD Düzeyleri

3.3.1. Cinsiyet

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin cinsiyetine göre finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeylerinin anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğine yönelik bağımlı t testi bulguları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 6

İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetine Göre FOTD Düzeyleri

Puan	Gruplar	N	Ort.	SS	Sh _x	t Testi		
						T	Sd	P
FOTD Ölçeği	Erkek	302	87.88	7.6	.44	.94	672	.35
	Kız	372	88.42	7.2	.37			
FS	Erkek	302	26.79	2.82	.16	.01	672	.99
	Kız	372	26.79	2.95	.15			
FPT	Erkek	302	21.47	2.97	.17	.53	672	.59
	Kız	372	21.58	2.70	.14			
İF	Erkek	302	13.54	1.80	.10	1.30	672	.19
	Kız	372	13.70	1.60	.08			
HB	Erkek	302	11.64	2.94	.17	.70	672	.48
	Kız	372	11.80	2.80	.15			
FA	Erkek	302	14.44	3.74	.22	.33	672	.74
	Kız	372	14.54	3.57	.19			

Tablo 6 kontrol edildiğinde katılımcıların cinsiyetleriyle finansal okuryazarlıkları arasında görülen farklılıkların anlamlılığını tespit edebilmek için yapılmış t-test sonuçlarına dair veriler bulunmaktadır. Bu veriler incelendiğinde; katılımcı grubunda bulunan erkeklerin finansal okuryazarlık puan ortalamasının 87.88 olduğu ve kızların finansal okuryazarlık puanının 88.42 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Betimsel olarak bakıldığında kızların finansal okuryazarlık seviyesinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmakla beraber, t-test sonuçları kontrol edildiğinde katılımcıların cinsiyetleri ile Finansal okuryazarlığı ve alt boyutları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yukarıdaki tabloya göre t testi sonucunda grupların Finansal okuryazarlık aritmetik ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı fark bulunamamıştır ($t_{(674)} = -0.94$; $p > .05$). *Alt boyutlar incelendiğinde ise; Finansal Planlama ve Tüketim* ($t = 0.53$, $p > .05$), *İhtiyaç Farkındalığı* ($t = 1.30$, $p > .05$), *Harcama Bilinci* ($t = 0.70$, $p > .05$) ve *Finansal Araçlar* ($t = 0.33$, $p > .05$) alt boyutları arasında cinsiyete göre bir farklılık bulunamamıştır.

3.3.2. Anne – Baba Meslek Durumuna Göre Finansal Okuryazarlık

Anne meslek grubuna göre ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğine yönelik bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7*Annenin Meslek Grubuna Göre Öğrencilerin FOTD Düzeyleri*

N ve $\bar{X}$ Değerleri				ANOVA Sonuçları						
Puan	Grup	N	$\bar{X}$	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	Fark
FOTD Ölçeği	Ev hanımı	498	87.71	G.Arası	465.68	2	232.84	4.32	.01*	1-2
	Memur	33	90.64	G.İçi	36140.96	671	53.86			
	Serbest	143	89.23	Toplam	36606.63	673				
	Toplam	674	88.18							
FS	Ev hanımı	498	26.61	G.Arası	78.37	2	39.19	4.73	.01*	1-3
	Memur	33	26.73	G.İçi	5556.55	671	8.28			
	Serbest	143	27.45	Toplam	5634.92	673				
	Toplam	674	26.79							
FPT	Ev hanımı	498	21.59	G.Arası	2.16	2	1.08	.37	.69	
	Memur	33	21.58	G.İçi	1936.85	671	2.89			
	Serbest	143	21.31	Toplam	1939.01	673				
	Toplam	674	21.53							
İF	Ev hanımı	498	21.59	G.Arası	9.07	2	4.54	.57	.57	
	Memur	33	21.58	G.İçi	5356.77	671	7.98			
	Serbest	143	21.31	Toplam	5365.85	673				
	Toplam	674	21.53							
HB	Ev hanımı	498	11.50	G.Arası	100.72	2	50.36	6.23	.00*	1-3
	Memur	33	12.67	G.İçi	5425.50	671	8.09			
	Serbest	143	12.29	Toplam	5526.22	673				
	Toplam	674	11.72							
FA	Ev hanımı	498	14.41	G.Arası	63.91	2	31.95	2.41	.09	
	Memur	33	15.85	G.İçi	8882.59	671	13.24			
	Serbest	143	14.49	Toplam	8946.50	673				
	Toplam	674	14.50							

(* $p < .05$ NOT: İçi, serbest meslek ile birleştirilmiştir).

Tablo 7 kontrol edildiğinde katılımcıların annenin meslek gruplarıyla finansal okuryazarlık düzeyleri arasında görülen farklılıkların anlamlılığını ölçebilmek için yapılmış ANOVA testine ait sonuç verileri bulunmaktadır. Bu veriler incelendiğinde; ölçek toplam puan açısından anne meslek grubuna göre ev hanımı ile serbest meslek arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Buna göre serbest meslek sahibi olan annelerin ev hanımı olan annelere göre finansal sorumluluk ve harcama bilinci düzeyleri daha yüksektir. Ölçek alt boyutlarına göre ise FS ve HB boyutlarında 1-3 grupları arasında farklılık olduğu görülmektedir.

Baba meslek grubuna göre ilkököl 4. sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğine yönelik bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 8*Babanın Meslek Grubuna Göre Öğrencilerin FOTD Düzeyleri*

N ve $\bar{X}$ Değerleri			ANOVA Sonuçları							
Puan	Grup	N	$\bar{X}$	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	Fark
FOTD Ölçeği	Serbest	277	87.59	G.Arası	628.13	3	209.38	3.90	.01*	3-4
	İşçi	167	88.64	G.İçi	35978.50	670	53.70			
	Memur	156	89.53	Toplam	36606.63	673				
	Çiftçi	74	86.47							
	Toplam	674	88.18							
FS	Serbest	277	26.80	G.Arası	39.83	3	13.28	1.60	.19	
	İşçi	167	26.66	G.İçi	5595.08	670	8.35			
	Memur	156	27.15	Toplam	5634.92	673				
	Çiftçi	74	26.31							
	Toplam	674	26.79							
FPT	Serbest	277	21.49	G.Arası	20.67	3	6.90	.86	.46	
	İşçi	167	21.82	G.İçi	5345.17	670	7.98			
	Memur	156	21.37	Toplam	5365.85	673				
	Çiftçi	74	21.36							
	Toplam	674	21.53							
İF	Serbest	277	13.54	G.Arası	22.56	3	7.52	2.63	.06	
	İşçi	167	13.71	G.İçi	1916.45	670	2.86			
	Memur	156	13.87	Toplam	1939.01	673				
	Çiftçi	74	13.26							
	Toplam	674	13.63							
HB	Serbest	277	11.44	G.Arası	56.30	3	18.77	2.30	.08	
	İşçi	167	11.72	G.İçi	5469.92	670	8.16			
	Memur	156	12.18	Toplam	5526.22	673				
	Çiftçi	74	11.82							
	Toplam	674	11.72							
FA	Serbest	277	14.31	G.Arası	95.77	3	31.92	2.42	.07	
	İşçi	167	14.72	G.İçi	8850.73	670	13.21			
	Memur	156	14.95	Toplam	8946.50	673				
	Çiftçi	74	13.72							
	Toplam	674	14.50							

(* $p < .05$ NOT: Çoban, çiftçi ile birleştirilmiştir.)

Analiz sonucunda baba meslek grubuna göre babası memur ve çiftçi olan öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($F=3.90$, $p < .05$). Babası memur olanlar çiftçi olanlara göre daha yüksek finansal okuryazarlığa sahiptir. FA alt boyutunda memur ile çiftçi arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Babası memur olan öğrenciler çiftçi olan öğrencilere göre finansal araçlar alt boyutunda daha yüksek puan almıştır.

3.3.3. Anne-Baba Eğitim Durumu

Anne eğitim durumuna göre ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğine yönelik bulgular aşağıdaki tablo ile detaylandırılmıştır.

Tablo 9*Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin FOTD Düzeyleri*

N ve $\bar{X}$ Değerleri			ANOVA Sonuçları							
Puan	Grup	N	$\bar{X}$	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P	Fark
Finansal okuryazarlık Ölçeği	İlkokul	219	86.86	G.Arası	1072.26	4	268.06	5.05	.00*	1-5
	Ortaokul	148	87.40	G.İçi	35534.38	669	53.12			
	Lise	154	89.04	Toplam	36606.63	673				
	Önlisans	26	90.38							
	Lisans	127	89.86							
	Toplam	674	88.18							
FS	İlkokul	219	26.44	G.Arası	159.65	4	39.91	4.88	.00*	1-5,2-5
	Ortaokul	148	26.25	G.İçi	5475.27	669	8.18			
	Lise	154	27.13	Toplam	5634.92	673				
	Önlisans	26	27.42							
	Lisans	127	27.49							
	Toplam	674	26.79							
FPT	İlkokul	219	21.53	G.Arası	35.17	4	8.79	1.10	.35	
	Ortaokul	148	21.50	G.İçi	5330.67	669	7.97			
	Lise	154	21.67	Toplam	5365.85	673				
	Önlisans	26	22.38							
	Lisans	127	21.21							
	Toplam	674	21.53							
İF	İlkokul	219	13.68	G.Arası	17.01	4	4.25	1.48	.21	
	Ortaokul	148	13.53	G.İçi	1922.01	669	2.87			
	Lise	154	13.48	Toplam	1939.01	673				
	Önlisans	26	13.35							
	Lisans	127	13.90							
	Toplam	674	13.63							
HB	İlkokul	219	11.06	G.Arası	158.65	4	39.66	4.94	.00*	1-3,1-5
	Ortaokul	148	11.78	G.İçi	5367.57	669	8.02			
	Lise	154	12.21	Toplam	5526.22	673				
	Önlisans	26	11.92							
	Lisans	127	12.17							
	Toplam	674	11.72							
FA	İlkokul	219	14.14	G.Arası	92.27	4	23.07	1.74	.14	
	Ortaokul	148	14.33	G.İçi	8854.22	669	13.23			
	Lise	154	14.55	Toplam	8946.50	673				
	Önlisans	26	15.31							
	Lisans	127	15.08							
	Toplam	674	14.50							

(* $p < .05$ NOT: Lisansüstü, lisans ile birleştirilmiştir.)

Anne eğitim durumuna göre veriler incelendiğinde ilkokul ile lisans eğitim seviyesine sahip kişiler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=5.05$, $p < .05$). Annesi lisans eğitim seviyesinde olan öğrenciler annesi ilkokul eğitim seviyesinde olan öğrencilere göre daha yüksek finansal okuryazarlığa sahiptir. Katılımcıların annelerinin eğitim seviyeleri ile finansal okuryazarlık alt boyutlarına dair farklılıklar incelendiğinde, Finansal sorumluluk (FS) alt boyutu ile annelerinin eğitim seviyeleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($F=4.88$, $p < .05$) ve bu değişkenler arasındaki farklılığa bakıldığında annesi lisans mezunu olan öğrencilerin annesi ilkokul ve ortaokul mezunu annelere kıyasla daha fazla finansal sorumluluk düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Finansal Planlama ve Tüketim (FPT) alt boyutu ile anne eğitim seviyesi arasındaki farklılık kontrol edildiğinde değişkenler arasında görülen farklılıkların anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($F=1.10$, $p < .05$) Katılımcı grubumuzda bulunan öğrencilerden annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin anneleri lisans mezunu olan öğrencilere kıyasla daha yüksek Finansal planlama ve tüketim puanına sahip olduğu görülmektedir. Finansal okuryazarlık ölçeğine ait alt boyutlardan olan harcama bilinci (HB) ile annelerin eğitim durumu arasındaki ilişkiye bakıldığında değişkenler arasında yaşanan farklılığın

anlamli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır ($F=4.94$, $p<.05$). Veriler incelendiğinde katılımcı öğrencilerimizden anneleri lise ve lisans mezunu olanların annesi ilkokul mezunu olanlara göre daha yüksek bir harcama bilincine sahip oldukları sonucuna ulaşılmaktadır.

Babaların eğitim durumları ile öğrencilerin finansal okuryazarlık ve alt boyutları arasında görülen farklılıklara bakıldığında finansal okuryazarlık değişkenine göre anlamli bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($F=3.23$, $p>.01$). Babası lisans düzeyi eğitime sahip öğrenciler ilkokul düzeyi eğitime sahip öğrencilere göre finansal okuryazarlıkları daha yüksektir. Finansal okuryazarlık alt boyutlarının (*Finansal sorumluluk* ($F=1.43$, $p<.05$), *Finansal Planlama ve Tüketim* ($F=1.26$, $p>.05$), *İhtiyaç Farkındalığı* ($F=1.53$, $p>.05$), *Finansal Araçlar* ($F=1.25$, $p>.05$)) babaların eğitim durumları arasında da anlamli bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 10).

Tablo 10*Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin FOTD Düzeyleri*

N ve $\bar{X}$ Değerleri			ANOVA Sonuçları							
Puan	Grup	N	$\bar{X}$	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Finansal okuryazarlık Ölçeği	İlkokul	128	86.78	G.Arası	694.51	4	173.63	3.23	.01*	1-5
	Ortaokul	127	87.01	G.İçi	35912.12	669	53.68			
	Lise	210	88.89	Toplam	36606.63	673				
	Önlisans	33	88.36							
	Lisans	176	89.15							
	Toplam	674	88.18							
FS	İlkokul	128	26.43	G.Arası	47.78	4	11.94			
	Ortaokul	127	26.50	G.İçi	5587.14	669	8.35			
	Lise	210	26.92	Toplam	5634.92	673		1.43	.22	
	Önlisans	33	26.85							
	Lisans	176	27.10							
	Toplam	674	26.79							
FPT	İlkokul	128	21.42	G.Arası	40.06	4	10.01	1.26	.28	
	Ortaokul	127	21.54	G.İçi	5325.78	669	7.96			
	Lise	210	21.84	Toplam	5365.85	673				
	Önlisans	33	21.67							
	Lisans	176	21.21							
	Toplam	674	21.53							
İF	İlkokul	128	13.59	G.Arası	17.54	4	4.38	1.53	.19	
	Ortaokul	127	13.36	G.İçi	1921.47	669	2.87			
	Lise	210	13.63	Toplam	1939.01	673				
	Önlisans	33	13.64							
	Lisans	176	13.85							
	Toplam	674	13.63							
HB	İlkokul	128	11.37	G.Arası	107.08	4	26.77	3.30	.06	
	Ortaokul	127	11.20	G.İçi	5419.14	669	8.10			
	Lise	210	11.98	Toplam	5526.22	673				
	Önlisans	33	11.18							
	Lisans	176	12.15							
	Toplam	674	11.72							
FA	İlkokul	128	13.97	G.Arası	66.45	4	16.61	1.25	.29	
	Ortaokul	127	14.40	G.İçi	8880.04	669	13.27			
	Lise	210	14.51	Toplam	8946.50	673				
	Önlisans	33	15.03							
	Lisans	176	14.83							
	Toplam	674	14.50							

(* $p < .05$ NOT: Lisansüstü, lisans ile birleştirilmiştir.)**3.3.4. Anne-Baba Gelir Durumu**

Anne gelir durumuna göre ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeyleri tabloda sunulmuştur (Tablo 11).

Tablo 11*Annenin Gelir Durumuna Göre Öğrencilerin FOTD Düzeyleri*

N ve $\bar{X}$ Değerleri				ANOVA Sonuçları						
Puan	Grup	N	$\bar{X}$	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Finansal okuryazarlık Ölçeği	Geliri yok	494	87.67	G.Arası	548.02	2	274.01	5.10	.01*	1-3
	Asgari ücret	43	88.42	G.İçi	36058.61	671	53.74			
	Asgari ücret üzeri	137	89.93	Toplam	36606.63	673				
	Toplam	674	88.18							
FS	Geliri yok	494	26.60	G.Arası	77.38	2	38.69	4.67	.01*	1-3
	Asgari ücret	43	26.98	G.İçi	5557.53	671	8.28			
	Asgari ücret üzeri	137	27.44	Toplam	5634.92	673				
	Toplam	674	26.79							
FPT	Geliri yok	494	21.59	G.Arası	8.04	2	4.02	.50	.60	
	Asgari ücret	43	21.21	G.İçi	5357.80	671	7.98			
	Asgari ücret üzeri	137	21.42	Toplam	5365.85	673				
	Toplam	674	21.53							
İF	Geliri yok	494	13.59	G.Arası	7.59	2	3.80	1.32	.27	
	Asgari ücret	43	13.46	G.İçi	1931.42	671	2.88			
	Asgari ücret üzeri	137	13.83	Toplam	1939.01	673				
	Toplam	674	13.63							
HB	Geliri yok	494	11.53	G.Arası	77.30	2	38.65	4.76	.01*	1-2.1-3
	Asgari ücret	43	12.53	G.İçi	5448.92	671	8.12			
	Asgari ücret üzeri	137	12.19	Toplam	5526.22	673				
	Toplam	674	11.72							
FA	Geliri yok	494	14.37	G.Arası	53.23	2	26.62	2.01	.13	
	Asgari ücret	43	14.23	G.İçi	8893.26	671	13.25			
	Asgari ücret üzeri	137	15.05	Toplam	8946.50	673				
	Toplam	674	14.50							

(* $p < .05$)

Tablo 11 katılımcı öğrenci grubunun anne gelir durumlarına göre finansal okuryazarlık ve alt boyutlarının düzeyleri arasında anlamlı farklılıkların tespiti için yapılmış ANOVA testine ait sonuçları göstermektedir. Bu sonuç verilerine göre; katılımcı öğrencilerin anne gelirleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F=5.10$, $p < .05$). Yapılan incelemeler doğrultusunda katılımcı öğrenci grubunda annesi asgari ücretten fazla aylık gelire sahip olan öğrencilerin, annesinin aylık geliri olmayan öğrencilere kıyasla daha yüksek finansal okuryazarlığa sahip olduğu belirlenmiştir. Finansal sorumluluk düzeyleri (FS) ile anne gelirleri arasındaki farklılıklar kontrol edildiğinde, bu iki değişken arasında görülen farklılıkların anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır ($F=4.67$, $p < .05$). Yapılan incelemeler doğrultusunda katılımcı öğrenci grubumuz içinde annesinin aylık geliri asgari ücretin üstünde olan öğrencilerin, annesinin gelirinin olmadığı öğrencilere göre daha yüksek finansal sorumluluklara sahip olduğu görülmüştür. Harcama bilinci (HB) ile anne aylık geliri arasındaki farklılıklar kontrol edildiğinde, anne geliri ve harcama becerisi alt boyutu arasında görülen farklılıkların anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır ($F=4.76$, $p < .05$). Katılımcı grubumuz içindeki öğrencilerden annesi asgari ücret ve asgari ücretten fazla gelire sahip olanların, geliri olmayan anneye sahip öğrencilere kıyasla daha yüksek harcama becerisine sahip olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Baba gelinine göre incelendiğinde (Tablo 12) t testi sonucunda katılımcıların babalarının gelir durumuyla finansal okuryazarlık düzeyleri arasında görülen farklılıkların istatistiksel olarak anlamlılık ifade etmediği sonucuna ulaşılmaktadır ($t=-1.41$, $p > .05$). Ayrıca baba geliri ve Finansal okuryazarlık alt boyutları arasındaki farklılıkların durumuna bakıldığında da bu değişkenler arasında yaşanan farklılıkların anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır (*Finansal*

sorumluluk ($t=-0.55$, $p>.05$), Finansal Planlama ve Tüketim ($t=0.52$, $p>.05$), İhtiyaç Farkındalığı ($t=0.21$, $p>.05$), Harcama Bilinci ($t=-0.80$, $p>.05$)) Finansal Araçlar alt boyutunda ise anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($t=-2.30$, $p>.05$). Babası asgari ücret gelire sahip öğrencilere göre babası asgari ücret üzeri gelire sahip öğrenciler daha yüksek finansal okuryazardır.

Tablo 12

Babanın Gelir Durumuna Göre Öğrencilerin FOTD Düzeyleri

Puan	Gruplar	N	Ort.	SS	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	P
FOTD Ölçeği	Asgari ücret	165	87.47	7.44	.58	-1.41	672	.16
	Asgari ücret üzeri	509	88.41	7.35	.32			
FS	Asgari ücret	165	26.68	3.01	.23	-.55	672	.58
	Asgari ücret üzeri	509	26.83	2.86	.13			
FPT	Asgari ücret	165	21.63	2.52	.20	.52	672	.60
	Asgari ücret üzeri	509	21.50	2.92	.13			
İF	Asgari ücret	165	13.65	1.76	.14	.21	672	.83
	Asgari ücret üzeri	509	13.62	1.68	.07			
HB	Asgari ücret	165	11.57	2.93	.23	-.80	672	.42
	Asgari ücret üzeri	509	11.78	2.85	.13			
FA	Asgari ücret	165	13.93	3.93	.31	-2.30	672	.02*
	Asgari ücret üzeri	509	14.68	3.53	.16			

(* $p<.05$ NOT: Geliri yok seçeneği, asgari ücret ile birleştirilmiştir.)

3.3.5. Harçlık Alma Sıklığı

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin harçlık alma sıklığına göre finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine yönelik bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 13*Harçlık Alma Sıklığına Göre Öğrencilerin FOTD Düzeyleri*

N ve $\bar{X}$ Değerleri			ANOVA Sonuçları							
Puan	Grup	N	$\bar{X}$	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P	Fark
Finansal okuryazarlık Ölçeği	Günlük	106	87.87	G.Arası	126.74	3	42.25	.78	.51	
	Haftalık	361	88.21	G.İçi	36479.90	670	54.45			
	Haftada iki	75	87.31	Toplam	36606.63	673				
	Aylık	132	88.85							
	Toplam	674	88.18							
FS	Günlük	106	27.15	G.Arası	21.78	3	7.26	.87	.46	
	Haftalık	361	26.73	G.İçi	5613.14	670	8.38			
	Haftada iki	75	26.49	Toplam	5634.92	673				
	Aylık	132	26.83							
	Toplam	674	26.79							
FPT	Günlük	106	21.44	G.Arası	19.30	3	6.43	.81	.49	
	Haftalık	361	21.56	G.İçi	5346.55	670	7.98			
	Haftada iki	75	21.13	Toplam	5365.85	673				
	Aylık	132	21.75							
	Toplam	674	21.53							
İF	Günlük	106	13.56	G.Arası	2.88	3	.96	.33	.80	
	Haftalık	361	13.61	G.İçi	1936.13	670	2.90			
	Haftada iki	75	13.80	Toplam	1939.01	673				
	Aylık	132	13.64							
	Toplam	674	13.63							
HB	Günlük	106	11.32	G.Arası	21.47	3	7.16	.87	.46	
	Haftalık	361	11.83	G.İçi	5504.75	670	8.22			
	Haftada iki	75	11.79	Toplam	5526.22	673				
	Aylık	132	11.73							
	Toplam	674	11.72							
FA	Günlük	106	14.40	G.Arası	33.55	3	11.18	.84	.47	
	Haftalık	361	14.47	G.İçi	8912.94	670	13.30			
	Haftada iki	75	14.09	Toplam	8946.50	673				
	Aylık	132	14.89							
	Toplam	674	14.50							

(*p<.05)

Tablo 13 kontrol edildiğinde katılımcıların harçlık alma durumlarıyla finansal okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlılık durumlarının kontrol edilebilmesi için yapılmış olan çalışmanın istatistiksel verileri bulunmaktadır. Bu veriler kontrol edildiğinde; katılımcıların harçlık alma sıklıkları ile Finansal okuryazarlık düzeyleri arasındaki farklılıklara bakıldığında en yüksek finansal okuryazarlığa sahip harçlık alma sıklığı aylık, en düşük finansal okuryazarlığa sahip harçlık alma sıklığı haftada iki olarak görülmektedir. Fakat görülen bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar çıkmamıştır ($F=0.78, p>.05$).

Aynı şekilde katılımcıların harçlık alma sıklıkları ile finansal okuryazarlığa ait alt boyutlarda görülen farklılıklarda anlamlı çıkmamıştır (*Finansal sorumluluk* ($F=0.87, p>.05$), *Finansal Planlama ve Tüketim* ($F=0.81, p>.05$), *İhtiyaç Farkındalığı* ($F=0.33, p>.05$), *Harcama Bilinci* ($F=0.87, p>.05$) ve *Finansal Araçlar* ($F=0.84, p>.05$)).

3.3.6. Harçlığını Harcama Alışkanlığı

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin Harçlığını harcama alışkanlığına göre finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine yönelik bulgular aşağıdaki tablodaki gibidir.

Tablo 14

Harçlığını Harcama Alışkanlığına Göre Öğrencilerin FOTD Düzeyleri

N ve $\bar{X}$ Değerleri		ANOVA Sonuçları								
Puan	Grup	N	$\bar{X}$	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P	Fark
FOTD Ölçeği	İhtiyaç	299	88.99	G.Arası	443.95	3	147.98	2.74	.04*	1-2
	Fiyat	130	87.31	G.İçi	36162.69	670	53.97			
	Son Kullanma Tarihi	54	88.72	Toplam	36606.63	673				
	Diğer	191	87.34							
	Toplam	674	88.18							
FS	İhtiyaç	299	27.11	G.Arası	69.80	3	23.27	2.80	.03*	1-2
	Fiyat	130	26.33	G.İçi	5565.12	670	8.306			
	Son Kullanma Tarihi	54	26.96	Toplam	5634.92	673				
	Diğer	191	26.56							
	Toplam	674	26.79							
FPT	İhtiyaç	299	21.75	G.Arası	59.15	3	19.72	2.49	.05	
	Fiyat	130	21.10	G.İçi	5306.69	670	7.92			
	Son Kullanma Tarihi	54	22.04	Toplam	5365.85	673				
	Diğer	191	21.34							
	Toplam	674	21.53							
İF	İhtiyaç	299	13.62	G.Arası	.88	3	.29	.10	.96	
	Fiyat	130	13.57	G.İçi	1938.13	670	2.89			
	Son Kullanma Tarihi	54	13.68	Toplam	1939.01	673				
	Diğer	191	13.66							
	Toplam	674	13.63							
HB	İhtiyaç	299	11.90	G.Arası	19.36	3	6.45	.78	.50	
	Fiyat	130	11.50	G.İçi	5506.86	670	8.22			
	Son Kullanma Tarihi	54	11.46	Toplam	5526.22	673				
	Diğer	191	11.68							
	Toplam	674	11.72							
FA	İhtiyaç	299	14.61	G.Arası	47.58	3	15.86	1.19	.31	
	Fiyat	130	14.81	G.İçi	8898.92	670	13.28			
	Son Kullanma Tarihi	54	14.57	Toplam	8946.50	673				
	Diğer	191	14.09							
	Toplam	674	14.50							

(*p<.05 Not: İstek, ihtiyaç ile fiyat ise kalite ile birleştirilmiştir.)

Tablo 14 incelendiğinde katılımcıların harçlıklarını harcama alışkanlıkları ile finansal okuryazarlık ve alt boyutlarına ait düzeyleri arasında görülen farklılıkların anlamlılık seviyelerinin ölçülebilmesi için yapılmış olan ANOVA testinin istatistiksel verileri bulunmaktadır.

Bu veriler incelendiğinde; katılımcıların harçlıklarını harcama alışkanlıkları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiye bakıldığında sıralama şu şekilde olmaktadır. Fiyata

göre harcama yapanların finansal okuryazarlık düzeyi 87.31, ihtiyaca göre harcama yapanların finansal okuryazarlık düzeyi 88.99 ve son kullanma tarihine göre harcama yapanların finansal okuryazarlık düzeyi 88.72 şeklindedir. Yapılan incelemelerde finansal okuryazarlığın anlamlı bir farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır ($F=2.74, p<.05$). İhtiyaca göre harcama yapanlar fiyata göre harcama yapanlara kıyasla daha yüksek finansal okuryazarlığa sahiptir. Aynı şekilde finansal sorumluluk alt boyutunda da ihtiyaca göre harcama yapanlar fiyata göre harcama yapanlara kıyasla daha yüksek finansal okuryazarlığa sahiptir ($F=2.80, p<.05$). Katılımcı katılımcı öğrenci grubunun harçlıklarını harcama alışkanlıklarıyla finansal okuryazarlık alt boyutlarının düzeyleri arasında görülen farklılıkların da anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (*Finansal sorumluluk* ($F=2.80, p>.05$), *Finansal Planlama ve Tüketim* ($F=2.49, p>.05$), *İhtiyaç Farkındalığı* ($F=0.10, p>.05$), *Harcama Bilinci* ($F=0.78, p>.05$) ve *Finansal Araçlar* ($F=1.19, p>.05$)).

3.3.7. Okul Tipi

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin öğrenim gördüğü kurum/okul tipine (A, B, C) göre finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine yönelik bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 15

Okul Tipine Göre Öğrencilerin FOTD Düzeyleri

N ve $\bar{X}$ Değerleri		ANOVA Sonuçları								
Puan	Grup	N	$\bar{X}$	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Finansal okuryazarlık Ölçeği	A	344	88.50	G.Arası	169.88	2	84.94	1.56	.21	
	B	204	88.27	G.İçi	36436.75	671	54.30			
	C	126	87.15	Toplam	36606.63	673				
	Toplam	674	88.18							
FS	A	344	26.82	G.Arası	40.675	2	20.34	2.44	.09	
	B	204	27.03	G.İçi	5594.24	671	8.34			
	C	126	26.32	Toplam	5634.92	673				
	Toplam	674	26.79							
FPT	A	344	21.46	G.Arası	8.44	2	4.22	.53	.59	
	B	204	21.70	G.İçi	5357.40	671	7.98			
	C	126	21.45	Toplam	5365.85	673				
	Toplam	674	21.53							
İF	A	344	13.51	G.Arası	26.64	2	13.32	4.67	.01*	a-b, b-c
	B	204	13.93	G.İçi	1912.37	671	2.85			
	C	126	13.47	Toplam	1939.01	673				
	Toplam	674	13.63							
HB	A	344	11.98	G.Arası	66.73	2	33.36	4.10	.02*	a-b
	B	204	11.26	G.İçi	5459.49	671	8.14			
	C	126	11.76	Toplam	5526.22	673				
	Toplam	674	11.72							
FA	A	344	14.71	G.Arası	36.73	2	18.37	1.38	.25	
	B	204	14.34	G.İçi	8909.76	671	13.28			
	C	126	14.15	Toplam	8946.50	673				
	Toplam	674	14.49							

(* $p<.05$)

Tablo 15'te katılımcıların kurum/okul tipine göre finansal okuryazarlık düzeyleri ve alt boyutlarına ait düzeyleri arasında görülen farklılıkların anlamlılık durumunu belirlememiz için kullanılacak istatistiksel veriler bulunmaktadır. Bu veriler incelendiğinde;

Katılımcıların kurum/okul tipine göre finansal okuryazarlık düzeylerine bakıldığında A kurum/okul tipinde bulunan katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyi 88.50, B kurum/okul tipinde bulunan katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyi 88.27 ve C kurum/okul tipinde

bulunan katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyi 87.15 olarak görülmüş olmasına rağmen yaşanan bu farklılıkların anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($F=1.56, p>.05$). *Finansal okuryazarlık alt boyutları ile kurum/okul tipi arasında görülen farklılıklara bakıldığında ihtiyaç farkındalığı (İF) ile kurum/okul tipleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür* ($F=4.67, p<.05$). Veriler incelendiğinde katılımcılardan B kurum/okul tipinde bulunan öğrencilerin A ve C kurum/okul tipinde bulunan öğrencilere kıyasla daha yüksek bir ihtiyaç farkındalığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. *Harcama bilinci ile kurumlar arasında görülen farklılıkların anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır* ($F=4.10, p<.05$). Yapılan incelemelerde A kurum/okul tipinde öğrenim gören öğrencilerin B kurum/okul tipinde öğrenim gören öğrencilere kıyasla daha yüksek harcama bilincine (HB) sahip olduğu görülmüştür.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgular değerlendirildiğinde ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeylerinin genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin okulda finansal okuryazarlık konusunda çok fazla eğitim almamalarına rağmen finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeylerinin yüksek olmasının sebebi; finansal bilgilerin aileden öğrenildiğini düşündürmektedir. Bu durum finansal okuryazarlığın öğrenilmesinde ailenin önemine vurgu yapmaktadır. Araştırmanın sonucu Çelikten'in (2020) araştırmasının sonucu finansal okuryazarlık tutum ve davranış puanlarının yüksek ve yükseğe yakın düzeyde olduğu sonucuyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca Şayan ve Yakut'un (2022) yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının iyi düzeyde olduğu sonucuna ulaşırlarken, Şener ve Barmaki'nin (2017) çalışmasında orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bruhn ve diğerleri (2012) tarafından yürütülen ve Brezilya'da bulunan okullarda yapılan bir çalışmada, araştırmacılar finansal eğitimin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerine etkisini araştırmışlardır. Araştırmacıların elde ettiği sonuçlar doğrultusunda finansal eğitimlerin yeterli boyutlarda olmamakla beraber finansal okuryazarlık üzerinde etkisi olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte Mammadova ve diğerleri (2021) tarafından yapılan bir çalışmada ilkökul ve ortaokul öğrencilerinde finansal okuryazarlık üzerine testler uygulamışlardır. Araştırmacıların elde ettiği sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin finansal okuryazarlık için almış oldukları eğitim programlarının ve ders kitaplarında bulunan konuların destekleyici nitelikte olmasına rağmen yeterli gelmediğini belirttiği görülmüştür. Kul ve diğerleri (2023) ise ortaöğretim düzeyinde finansal okuryazarlık programlarının yeterliliğine dair incelemeler yapmış ve sonuç olarak bu programlarda verilen finansal okuryazarlık kavramlarının yeterli olmadığı, geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşımlardır.

Yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, katılımcı öğrenci grubunun finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeyleri ile matematik başarıları arasında anlamlı, pozitif ve zayıf ilişki olduğu tespit edilmiştir. Alan yazında bu konuda yapılan araştırmalar, finansal okuryazarlık düzeyinin artmasının, genellikle matematiksel becerilerin gelişimiyle ilişkili olduğunu göstermektedir. OECD'nin (2019) PISA finansal okuryazarlık verileri, gençler arasında finansal okuryazarlık düzeyinin değerlendirilmesi açısından kritik bir bilgi kaynağı olarak görülmektedir. 2012, 2015, 2018 sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinde görülen artışların matematik başarıları içinde artışa sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Urban ve diğerlerinin (2020) yapmış olduğu çalışmada, liselerdeki finansal eğitimin öğrencilerin hem finansal bilgilerini hem de matematik başarılarını nasıl etkilediği incelenmiştir. Çalışma, finansal eğitime maruz kalan öğrencilerin matematikte ve finansal karar verme süreçlerinde daha başarılı olduğunu ortaya koymuştur. Erkilic'in (2019) yaptığı bir çalışmada lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleriyle matematik ders başarıları arasındaki ilişkiyi incelemiş ve katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyi ile matematik başarıları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Benzer şekilde alan yazında rastlanan

Koç ve diğerleri (2022) ve Tural-Sönmez (2016) araştırmalarında da lise ve ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi ve matematik başarıları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ügüdücü (2018) ise lise öğrencileri ile farklı değişkenlere göre okuryazarlığı inceleme çalışmasında matematik ders puanı ve finansal okuryazarlık düzeyi arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı korelasyon bulmuştur. Alan yazındaki bu sonuçlar incelendiğinde ortaokul ve lise öğrencilerinin matematik başarıları ile finansal okuryazarlık düzeyi arasındaki anlamlı ve pozitif ilişkinin varlığı görülmektedir. İlkokul öğrencileri ile yapılan bu çalışmada alan yazındaki bulgulardan farklı olarak finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeyleri ile matematik başarıları arasında anlamlı, pozitif ve zayıf ilişkinin olması, matematik derslerinin finansal okuryazarlık tutum ve düzeyi üzerinde etkili bir faktör olduğu görülmektedir. Üst düzey sınıflarda başarı ve finansal okuryazarlık arasında yüksek ilişkinin belirgin bir şekilde ortaya çıkma nedeni olarak, öğrencilerin daha fazla ekonomi ile ilgili disiplinler arası ders kazanımları ile bilgi ve becerilerini entegre etmeleri düşünülebilir.

Araştırmadaki öğrencilerin cinsiyetleri ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet farklılığının bulunmadığı sonucu Çelikten ve diğerleri (2023), Sönmez ve Kılıç (2020), Demirkan (2019), Ergür-Çengelci, (2019), Ügüdücü (2018), Çiftçi ve Yücel (2018), Coşkun Erdoğan ve Erdoğan (2018) ve Wagland ve Taylor'ın (2009) yapmış oldukları çalışmaların bulgularıyla tutarlıdır. Ayrıca Ertoğrul (2020) tarafından Muğla'da öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile bu düzeylere etki eden demografik faktörler incelenmiş ve ortaokul öğrencileri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ülkemizde yapılan çalışmalarda genel olarak cinsiyet ve finansal okuryazarlık açısından anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir. Öte yandan, Monticone (2020), 26 ülke ve ekonomiyi kapsayarak finansal okuryazarlıkta cinsiyet farklılıklarını analiz ettiği çalışmasında kızların finansal okuryazarlıkta erkeklerden genellikle daha düşük puanlar aldığını ortaya koymuştur. Finansal eğitim müdahaleleri bu cinsiyet farkını kapatmaya yönelik olarak önem taşımaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına göre annenin meslek sahibi olup olmaması önemli bir faktördür. Araştırmadaki katılımcıların annelerinin mesleklerinde; ev hanımı anneler ile serbest meslek sahibi anneler arasında anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir. Buna göre serbest meslek sahibi olan annelerin ev hanımı olan annelere göre finansal sorumluluk ve harcama bilinci düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu bulguları Şayan ve Yakut'un (2022) çalışmalarının bulgularıyla tutarlı olduğu görülmüştür. Şayan ve Yakut (2022) ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin çeşitli değişkenler bakımından inceledikleri bir araştırmada, anne mesleği değişkenine göre; annesi memur olanların, annesi çalışmayanlara göre finansal okuryazarlık düzeyinin daha yüksek olduğu bulgusu ortaya çıkmıştır.

Araştırmadaki katılımcıların babalarının çalışıp çalışmadığı konusunda bir farklılık ortaya çıkmazken, babaların meslek türlerinin önemli bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Babası memur olan öğrencilerin, babası çiftçi olanlara göre daha yüksek finansal okuryazarlığa sahip olmaları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın baba meslek türü açısından elde edilen sonuçları yine Şayan ve Yakut'un (2022) ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin çeşitli değişkenler bakımından inceledikleri araştırmalarının sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Babaları memur olan öğrencilerin, babası işçi olanlardan finansal okuryazarlık düzeyi daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Şayan & Yakut, 2022). Yine Köroğlu (2021) anne ve babanın mesleğinin ortaokul öğrencilerinin finansal tutumları ile anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlara dayanarak, ebeveynlerinin meslek sahibi olup olmamasının veya meslek türünün ne olduğunun öğrencilerin finansal okuryazarlıkları üzerinde etkisi olduğu söylenebilir. İlkokul düzeyinde benzer değişkenlerle ilgili analiz sonuçları olan araştırmaların eksikliği nedeniyle ortaokul düzeyi ve üzeri araştırma sonuçlarıyla irdelenen bu değişken için yine Türkiye'de yapılan farklı araştırmaların sonuçlarının, yapılan araştırma sonuçlarından farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Örneğin Çengelci (2019) ve Karaaslan (2020)'ın ortaokul öğrencileriyle yaptığı çalışmalarda, anne ve baba meslek türünün finansal okuryazarlık ile anlamlı bir farklılık

göstermediği sonucuna ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır. Buna karşın yapılan araştırmaların çoğunda çalışan anne ve babaların çocuklarının daha yüksek finansal okuryazarlık tutum ve düzeyine sahip olması, ailenin finansal okuryazarlık tutum ve düzeyinde önemli rol oynadığını göstermektedir.

Araştırmada annenin eğitim seviyesinin finansal okuryazarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Alanyazın incelendiğinde Sarıgül (2014), Yıldız ve Çankaya (2018), Karaaslan (2020), Fidancı (2021), Şayan ve Yakut (2022), Ertuğrul (2022) ve Kılıç ve diğerleri (2015) tarafından farklı örneklem gruplarıyla yürütülen, katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerini ve demografik özelliklerin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarda, anne eğitim düzeyinin katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğunu tespit etmişlerdir. Para yönetimi konusunda rol model olarak alınan annenin eğitim seviyesinin artması, çocukların finansal okuryazarlık bilgi ve becerilerinin artmasında önemli rol oynamaktadır. Öncüler (2018), Çiftçi ve Yücel (2018), Ergün ve diğerleri (2014) üniversite öğrencileri ile; Üğüdücü (2018), Çengelci (2019) ve Erkılıç (2019) tarafından yapılan araştırmalarda ise; anne eğitiminin lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum finans derslerine dair alınan eğitim sayesinde finansal bilgi düzeyinin artması, çevresel faktörlerin etkisi ve özellikle üniversite öğrencilerinin kendi gelirlerini kazanmaya başladıkları andan itibaren anne eğitiminin etkisinin olmadığına işaret etmektedir.

Araştırmada babanın eğitim seviyesi ile öğrencinin finansal okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Lusardi ve diğerleri (2009), Sarıgül (2014), Yıldız ve Çankaya (2018), Fidancı (2021) ve Koç ve diğerleri (2022) tarafından farklı örneklem gruplarıyla yürütülen, katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerini ve demografik özelliklerin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarda, baba eğitim düzeyinin katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğunu tespit etmişlerdir. Kılıç ve diğerleri (2015), Çiftçi ve Yücel (2018), Öncüler (2018), Üğüdücü (2018), Çengelci (2019), Erkılıç (2019), Karaaslan (2020) yaptıkları çalışmalarda baba eğitiminin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde etkisinin olmadığını tespit etmişlerdir. Babanın eğitim durumunun öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinde etkili olmasının nedeni, aile içinde paranın idaresinin ve finansal konularda alınacak kararlarda babanın himayesinde olmasından dolayı babanın finansal konulardaki bilgisinin çocuklar üzerinde etkili olduğunu düşündürmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcı öğrenci grubunun anne gelirleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Yapılan testlerde annelerinin aylık geliri asgari ücret üzerinde olanlarının, annelerinin aylık geliri olmayan öğrencilere göre finansal okuryazarlıklarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, babaların aylık gelirleriyle öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında farklı yaş gruplarıyla yapılan araştırmalarda; küçük yaş gruplarındaki çocukların ekonomik açıdan ailenin kontrolünde olmaları, büyük yaş gruplarındaki çocukların ise kendi gelirlerini kazanıp ekonomik özgürlüklerinin olması ailenin gelir durumuna göre finansal konularda farklı sonuçlara ulaşılmasına sebep olduğu belirlenmiştir. Finansal okuryazarlıkla ailenin gelir durumu arasında anlamlı ilişkinin olmamasının sebebi ise, çalışma grubundaki öğrencilerin ilkökul düzeyinde olmaları nedeniyle aileyle birlikte yaşadıkları için finansla ilgili konularda ailenin kontrolünde olmaları, finansal kaygılarının olmaması ve aile içindeki sorumluluklarının daha az olması şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmadaki katılımcıların harçlık alma sıklıkları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazın taramasında ilkökul öğrencilerinin harçlık durumlarıyla doğrudan ilişkili bir araştırma bulunamamakla beraber, Temizkan Tüfekçi ve Dilek (2022)'in finansal okuryazarlık üzerine etki eden faktörleri inceledikleri çalışmada özellikle öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyinin yüksek olması harçlık

durumuyla ilişkilendirilmiş ve bu durumun finansal okuryazarlık üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çelikten ve diğerlerinin (2023) ilkokul 4.sınıf öğrencileri ile yaptıkları araştırmada düzenli harçlık alan öğrencilerin, harçlık almayan öğrencilere göre daha fazla olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazındaki araştırmalarda düzenli olarak harçlık almanın; erken yaşta bütçe yapma, istek ve ihtiyaç ayrımı, harcama ve planların gerçekleştirilmesi, finansal tutum ve davranışları olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Bunun yanı sıra harçlık alan çocukların, para başta olmak üzere çeşitli finansal kaynakların doğru kullanılmasına bağlı olarak faydalı ve doğru harcama alışkanlığı kazanacağı söylenebilir. Aynı zamanda kısa vadeli harçlık veren ailelerin, çocuklarını kısa vadeli planlama ve harcama yapmaya yönlendirdiği söylenebilir.

Araştırmada harçlığın harcama alışkanlığı türlerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatür taramasında benzer konulardan birinde Go ve diğerleri (2012) Güney Kore’de ilkokul öğrencilerine yönelik verilen finansal eğitimin, öğrencilerin finansal bilgilerini nasıl etkilediğini araştırdıkları çalışmada, bulgular, finansal eğitimin öğrencilerin finansal bilgisini arttırdığını ve para harcama alışkanlıklarını olumlu bir şekilde değiştirdiğini göstermektedir.

Araştırmadaki katılımcıların kurum/okul tipine göre finansal okuryazarlık düzeylerinin anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan incelemelerde alan yazında kurum/okul tipi (A-B-C) çalışmalarına rastlanılmamıştır. Ancak okul türü bazında yapılan çalışmalarda; Köroğlu (2021) ortaokul öğrencileri ile yaptığı çalışmada, okul türleri (köy, merkez, özel) ile öğrencilerin finansal tutumları arasında farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Arceo-Gomez ve Villagomez’in (2017) araştırmalarında da okul türünün (devlet, özel), öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Başar (2024) çalışmasında devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin özel okulda öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek seviyede finansal becerilere sahip oldukları sonucuna ulaşırken, Sağlam (2010) devlet okuluna giden öğrenciler ile özel okula giden öğrencilerin bilinçli tüketicilik seviyelerinin farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın sonuçları ışığında, matematik başarısı ile finansal okuryazarlık arasında pozitif ilişkinin varlığını göstermesi nedeniyle, öğrencilerin matematik başarısının artırılmasına önem verilmesi önerilir. Bu süreçte matematik başarısını etkileyecek faktörler öğretmenler ve aileler tarafından tespit edilmelidir. Böylelikle finansal okuryazarlık açısından yetkin bir genç nüfus ve gelecek yetiştirmenin önü açılmış olacaktır. Ailelerin ve öğretmenlerin finansal okuryazarlık hakkında farkındalıklarını artıracak eğitimler düzenlenebilir. Bununla birlikte matematik öğretmeni yetiştiren kurumlarda finansal bilgilerin kazandırılmasına ve matematik derslerinde kullanabilmelerine yönelik eğitimler verilmelidir. Gelecekte finansal refahın sağlanması için genç nüfusun finansal bilgi ve becerilerde deneyim edinebilmelerine yönelik okul öncesi düzeyinden itibaren matematik derslerine finansal eğitimin etkin bir şekilde entegre edilmesi önerilir. Genç nüfusun parasal konulardaki yetkinliğini geliştirmek adına çeşitli eğitim politikaları izlenebilir.

Araştırmada öğrencilerin cinsiyet ve harçlık alma durumları ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişkiye ulaşılamamasından hareketle, finansal eğitim programları her öğrenci için erişilebilir ve kapsayıcı olarak tasarlanması gerektiği düşünülebilir. Ebeveynlerin sosyoekonomik düzeyleri dikkate alındığında, aile gelir düzeylerinin öğrencilerin finansal okuryazarlıkları üzerinde etkili olduğuna dair araştırma sonucu, ekonomik dezavantajların giderilerek eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasının önemini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda düşük gelirli ailelerin çocuklarına yönelik eğitim bursları ile finansal destek programları geliştirilmelidir. Türkiye’deki büyükşehir statüsündeki bir il ve ilçelerindeki öğrenciler için yapılan bu araştırma, geniş bir örneklem grubuyla değerlendirilebilir. Bu çalışmada sınıf düzeyi olarak 4. sınıflar ele alınmıştır. Daha erken yaş düzeylerinde finansal okuryazarlık düzeylerinin

belirlenmesi, ilerleyen eğitim sürecinde matematik başarısıyla ilişkilendirildiğinde yapılacak araştırmalarda incelenmesi önerilen bir konu olabilir.

KAYNAKÇA

- Adalar, H. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen eğitiminde finansal okuryazarlık ve öğretimi: Bir model önerisi* [Doctoral dissertation, Gazi University, Institute of Educational Sciences].
- Alkaya, A., & Yağlı, İ. (2015). Finansal okuryazarlık-finansal bilgi, davranış ve tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF öğrencileri üzerine bir uygulama. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The*, 8(40), 585–599.
- Arceo-Gómez, E. O., & Villagómez, F. A. (2017). Financial literacy among Mexican high school teenagers. *International Review of Economics Education*, 24, 1–17.
- Barış, S., & Şeker, H. (2017). Ekonomi okuryazarlığı: Amasya Üniversitesi'nde bir araştırma. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, (624), 79–93.
- Başar, Y. (2024). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık ve okul kantinini bilinçli kullanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Master's thesis, Karamanoğlu Mehmetbey University, Institute of Social Sciences].
- Bayram, S. S. (2010). *Finansal okuryazarlık ve para yönetimi davranışları: Anadolu Üniversitesi öğrencileri üzerine uygulama* [Master's thesis, Anadolu University, Institute of Social Sciences].
- Bodie, Z. (2006). A note on economic principles and financial literacy. *Networks Financial Institute at Indiana State University*. Policy Brief, No. PB-07.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. Guilford Press.
- Bruhn, M., Legovini, A., & Zia, B. (2012). The effectiveness of financial education in schools: Evidence from a randomized experiment. *World Bank Policy Research Working Paper*, (6723).
- Chen, H., & Volpe, R. (2002). Gender differences in personal financial literacy among college students. *Financial Services Review*, 11(3), 289–307. <https://doi.org/xx.xxx>
- Chung, Y., & Park, Y. (2014). The effects of financial education and networks on business students' financial literacy. *American Journal of Business Education (AJBE)*, 7(3), 229–236.
- Coşkun Erdoğan, D., & Erdoğan, S. (2018). Finansal okuryazarlık düzeyinin ölçülmesi ve finansal eğitimin finansal okuryazarlık düzeyi üzerine etkisi: Şırnak Üniversitesi örneği. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 138–159.
- Çelikten, L. (2020). Marmara finansal okuryazarlık programının geliştirilmesi ve ilkököl 4. sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık becerilerine etkisinin incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)*, 23(1), 449–470.
- Çelikten, L., & Doğan, M. C. (2020). Marmara finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeğinin geliştirilmesi. *Journal of Hasan Ali Yücel Faculty of Education/Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi (HAYEF)*, 17(2), 199–221.
- Çelikten, Ö. Ü. L., Doğan, M. C., & Çelikten, M. D. (2023). İlkokulda finansal okuryazarlık: Demografik faktörler finansal tutum ve davranışları farklılaştırıyor mu? *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 13(1), 135–162. <https://doi.org/10.23863/kalem.2022.226>

- Çengelci, Ş. E., & Kılcan, B. (2029). Ortaokul öğrencilerinin finansal tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Bildiri Tam Metinleri*, 78.
- Çevik, C. (2018). Ön lisans öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi üzerine bir araştırma: Kırklareli Üniversitesi örneği. *Ekonomi Maliye İşletme Dergisi*, 1(1), 21-38.
- Demirkan, T. (2019). Kırıkkale Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik araştırma. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı*, Kırıkkale.
- Er, B., & Taylan, A. E. (2017). Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 297-317. <https://dergipark.org.tr/sbed/issue/33888/310194>
- Er, T. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi*, Niğde.
- Ergün, B., Şahin, A., & Ergin, E. (2014). Finansal okuryazarlık: İşletme bölümü öğrencileri üzerine bir çalışma. *Journal of International Social Research*, 34(7), 847-864.
- Ergür-Çengelci, Ş. (2019). Ortaokul öğrencilerinin finansal tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.
- Erkiliç, A. (2019). Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ve matematik ders başarıları arasındaki ilişki (Yüksek lisans tezi). *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.
- Ertoğrul, D. (2020). Ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ve bu düzeyleri etkileyen demografik faktörler. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi*.
- Fabris, N., & Luburic, R. (2016). Financial education of children and youth. *Journal of Central Banking Theory and Practice*, 2016(2), 65-79.
- Fidancı, H. (2021). Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık algılarının farklı değişkenlere göre incelenmesi (Yüksek lisans tezi). *Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Kayseri.
- Gökmen, H. (2012). *Finansal okuryazarlık*. Hiperlink Yayınevi.
- Gudjonsson, S., Minelgaite, I., Kristinsson, K., & Pálsdóttir, S. (2022). Financial literacy and gender differences: Women choose people while men choose things? *Administrative Sciences*, 12(4), 179. <https://doi.org/10.3390/admsci12040179>
- Gündoğdu, A. (Ed.). (2020). *Finansal okuryazarlık araştırmaları*. Gazi Kitabevi.
- Güvenç, H. (2015). Öğretim programlarımızda finansal okuryazarlık. *EJER Congress Bildiri Özetleri Kitabı* (08-10 Haziran, Hacettepe Üniversitesi, Beytepe Kampüsü), 371-372.
- Güvenç, H. (2017). Öğretim programlarımızda finansal okuryazarlık. *İlköğretim Online*, 16(3), 935-948.
- Herman, R., Hung, A. A., Burke, J., Grace, K., Clancy, N., Kaufman, J. H., & Wilson, K. (2015). Financial education content standards and curriculum assessment criteria. In *Development of a K-12 Financial Education Curriculum Assessment Rubric Book* (pp. 20-32).
- Holzmann, R. (2010). Bringing financial literacy and education to low and middle income countries: The need to review, adjust, and extend current wisdom. *World Bank Social Protection Discussion Paper*, No. 56501.

- Hung, A. A., Parker, A. M., & Yoong, J. K. (2009). Defining and measuring financial literacy. *Rand Working Paper Series*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1498674>
- Kaderli, Y., Gümüő, U. T., & Danıőman, E. (2016). Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi. *International Journal of Finance & Banking Studies*, 5(5), 52-70. <https://doi.org/10.20525/ijfbs.v5i5.635>
- Karaaslan, H. (2020). Ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi (Yayınlanmamıő yüksek lisans tezi). *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi* (22. basım). Nobel.
- Kılıç, Y., Ata, H. A., & Seyrek, İ. H. (2015). Finansal okuryazarlık: Üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (66), 129-150. Sosyal bilimlerde özgün çalışmalar-4, 64.
- Klapper, L., Lusardi, A., & Van Oudheusden, P. (2011). Financial literacy around the world: Insights from the Standard & Poor's Ratings Services global financial literacy survey. *Journal of Pension Economics and Finance*, 10. <https://doi.org/10.1017/S1474747211000448>
- Koç, M., Öztelli, Y., Koç, M., & Koçak, E. (2022). Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin matematik tutumu, başarıőı ve demografik özellikler ile ilişkisi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 6(1).
- Köroğlu, H. (2021). Ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık becerilerinin çeşitli değişkenler açasından incelenmesi (Yüksek lisans tezi). *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Aydın.
- Kul, B., Özoğlu, M., & Sarıca, Ö. (2023). Türkiye'de finansal okuryazarlık: Ortaöğretim kademesindeki öğretim programlarının finansal okuryazarlık açasından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 52(1), 137-172.
- Kuyumcu, O. (2018). Finansal okuryazarlığın makro ekonomik önemi ve ülkemizde finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi: Bursa ili uygulaması (Yüksek lisans tezi). *Bursa Uludağ Üniversitesi*.
- Lusardi, A. (2008). Financial literacy: An essential tool for informed consumer choice. *Joint Center for Housing Studies, Harvard University*.
- Lusardi, A., Curto, V., & Mitchell, O. (2009, September). Financial literacy among the young: Evidence and implications for consumer policy. *NBER Working Paper Series*. <http://www.nber.org/papers/w15352>
- Lusardi, A., Mitchell, O. S., & Curto, V. (2010). Financial literacy among the young. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 358-380.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2014). The economic importance of financial literacy: Theory and evidence. *Journal of Economic Literature*, 52(1), 5-44.
- Mammadova, G., Gökalp, M., & Hatunoğlu, B. Y. (2021). İlkokul ve ortaokul öğretim programlarındaki kazanımlarda finansal okuryazarlıkla ilgili öğrencilerin tutum ve görüőleri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(39), 598-626.
- MEB. (2017b). *Ortaöğretim matematik dersi öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.

- MEB. (2018). *Matematik dersi öğretim programı* (1-8. sınıflar). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi. <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/>
- MEB. (2024). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Taslak Öğretim Programı*. https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_05/08111446_programlarbrosurson.pdf (p. 94)
- Monticone, C. (2020). OECD/INFE survey instrument to measure the financial literacy of MSMEs.
- Moore, D. (2003). Survey of financial literacy in Washington state: Knowledge, behavior, attitudes, and experiences.
- Moreno-Herrero, D., Salas-Velasco, M., & Sánchez-Campillo, J. (2018). Factors that influence the level of financial literacy among young people: The role of parental engagement and students' experiences with money matters. *Children and Youth Services Review*, 95, 334-351.
- Noctor, M., Stoney, S., & Stradling, R. (1992). *Financial literacy: A discussion of concepts and competences of financial literacy and opportunities for its introduction into young people's learning*. National Foundation for Educational Research.
- OECD. (2020b). *PISA 2018 results (Volume IV): Are students smart about money?* PISA, OECD.
- OECD INFE. (2011). *Measuring financial literacy: Core questionnaire in Measuring Financial Literacy: Questionnaire and Guidance Notes for Conducting an Internationally Comparable Survey of Financial Literacy*. Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2013). *PISA 2012 assessment and analytical framework: Mathematics, reading, science, problem solving and financial literacy*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264190511-en>
- OECD. (2019). *PISA 2018 results (Volume IV): Are students smart about money?* OECD Publishing.
- OECD. (2017a). *G20/OECD INFE report on adult financial literacy in G20 countries*.
- Ontario. (2010). *A sound investment: Financial literacy education in Ontario schools*. Report of the Working Group on Financial Literacy. Ministry of Education Ontario.
- Öncüler, İ. (2018). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma: İstanbul Gelişim Üniversitesi örneği (Master's thesis). *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Önlen, M. (2022). Sosyal bilgiler dersinde matematiksel modelleme etkinlikleriyle finansal okuryazarlık becerisinin geliştirilmesi (Doctoral dissertation). *Kastamonu Üniversitesi*.
- Özkale, A. (2018). Finansal okuryazarlık ve matematiksel okuryazarlık perspektifinde Türkiye ve Kanada (Ontario) öğretim programlarının incelenmesi ve bir model önerisi (Doctoral dissertation). *Anadolu Üniversitesi*.
- Özvatan, Ö. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin finansal okuryazarlık becerilerinin değerlendirilmesi (Master's thesis). Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- PISA (Programme for International Student Assessment). (2013). *PISA 2012 assessment and analytical framework*. OECD Publishing. http://www.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2012-assessment-and-analytical-framework_9789264190511-en (Accessed April 8, 2018)

- Remund, D. L. (2010). Financial literacy explicated: The case for a clearer definition in an increasingly complex economy. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 276-295.
- Reyes, R. (2006). *The psychological meanings of money* (Doctoral dissertation). Alliant International University, USA.
- Salman, Ü., & Esmeray, A. (2020). Finansal okuryazarlık: Muhasebe ve finansman eğitimi alan öğrencilere yönelik bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 2002-2016.
- Sarıgül, H. (2014). Üniversite öğrencilerine yönelik bir finansal okuryazarlık anketi uygulaması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 64, 207-224.
- Satoğlu, S. (2014). Bireysel yatırımcıları koruma aracı olarak finansal okuryazarlık ve Türkiye uygulaması (Doctoral dissertation). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Schober, P., Boer, C., & Schwarte, L. A. (2018). Correlation coefficients: Appropriate use and interpretation. *Anesthesia & Analgesia*, 126(5), 1763-1768.
- Sönmez, Y., & Kılıç, E. (2020). Finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Kastamonu Üniversitesi örneği. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(2), 479-497.
- Sönmez, M. T. (2022). Erken dönemlerde finansal farkındalığın gelişmesi ve finansal okuryazarlık konularının matematik dersine entegrasyonu. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(2), 569-589.
- Swiecka, B. (2019). A theoretical framework for financial literacy and financial education. In *Financial Literacy and Financial Education: Theory and Survey* (pp. 1-12). <https://doi.org/10.1515/9783110636956-001>
- Şayan, N., & Yakut, S. (2022). Ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi: Çanakkale merkez örneği. *Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(1), 23-34.
- Şener, A., & Barmakı, N. (2017). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 7(3), 67-88.
- Taft, M. K., Hosein, Z. Z., Mehrizi, S. M. T., & Roshan, A. (2013). The relation between financial literacy, financial wellbeing and financial concerns. *International Journal of Business and Management*, 8(11), 63-75. <https://doi.org/10.5539/ijbm.v8n11p63>
- Taş, Ö. T. (2019). TR83 bölgesindeki üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin karşılaştırması (Master's thesis). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TEB Türkiye Ekonomi Bankası. (2013). Finansal okuryazarlık ve erişim endeksi. <https://www.teb.com.tr/document/finansal-okuryazarlik-ve-erisim-endeksi.pdf> (Accessed January 1, 2018)
- TEB Türkiye Ekonomi Bankası. (2014). Finansal okuryazarlık ve erişim endeksi. https://www.teb.com.tr/upload/PDF/aile%20akademisi%20erisim%20endeksi%20raporu/foe_endeks_rapor_2014.pdf (Accessed January 1, 2018)
- TEB Türkiye Ekonomi Bankası. (2015). Finansal okuryazarlık ve erişim endeksi. https://www.teb.com.tr/upload/PDF/aile%20akademisi%20erisim%20endeksi%20raporu/2015_finansal_okuryazarlik_ve_erisim_endeksi_raporu.pdf (Accessed January 1, 2018)

- TEB Türkiye Ekonomi Bankası. (2016). Finansal okuryazarlık ve erişim endeksi. https://www.teb.com.tr/upload/PDF/aile%20akademisi%20erisim%20endeksi%20raporu/2016_finansal_okuryazarlik_ve_endeksi_raporu.pdf (Accessed January 1, 2018)
- TEB Türkiye Ekonomi Bankası. (2017). Finansal okuryazarlık ve erişim endeksi. https://www.teb.com.tr/upload/PDF/aile%20akademisi%20erisim%20endeksi%20raporu/TEB_FOE_Rapor_2017_12_29_online.pdf (Accessed January 1, 2018)
- Temizel, F., & Özgüler, İ. (2015). Finansal eğitime bakış. *Business & Management Studies: An International Journal*, 3(1), 1-16.
- Temizkan Tüfekçi, M., & Dilek, Ö. (2022). Finansal okuryazarlık düzeyi üzerine bir araştırma: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi örneği. *The Journal of International Scientific Researches*, 7(1), 99-113.
- Tetik, N. (2019). Türkiye'nin finansal okuryazarlık düzeyi: Literatür taraması ve sonuçların değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 14(6), 3505-3524.
- Tosun, A. E. (2016). Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi üzerine bir alan araştırması (Master's thesis). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Tural Sönmez, M. (2016). Yedinci sınıf öğrencilerinin matematiksel modelleme etkinlikleriyle matematikselleştirme süreçlerinin ve finansal okuryazarlıklarının incelenmesi (Doctoral dissertation). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB). (2015, March). Finansal eğitim. Bülten: 37. https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/d4c2f827-0004-4973-8dfd-68b2f787a1a3/TCMB_Bulten_37.pdf
- Urban, C., Schmeiser, M., Collins, J. M., & Brown, A. (2020). The effects of high school personal financial education policies on financial behavior. *Economics of Education Review*, 78, 101786.
- Üğüdücü, G. (2018). Investigation of high school students' financial literacy in terms of several variables (Master's thesis). Retrieved from YÖK Tez Merkezi database (Thesis No: 528722).
- Van Rooij, M. C., Lusardi, A., & Alessie, R. J. (2012). Financial literacy, retirement planning and household wealth. *The Economic Journal*, 122(560), 449-478.
- Vitt, L. A., Reichbach, G. M., Kent, J. L., & Siegenthaler, J. K. (2005). Goodbye to complacency: Financial literacy education in the US, 2000-2005. Institute for Socio-Financial Studies, Middleburg, USA.
- Wagland, S. P., & Taylor, S. (2009). When it comes to financial literacy, is gender really an issue? *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 3(1), 13-25.
- Xu, L., & Zia, B. (2012). Financial literacy around the world: An overview of the evidence with practical suggestions for the way forward. World Bank Policy Research Working Paper No. 6107. World Bank.
- Yılmaz, H., & Kaymakçı, T. (2021). *Finansal davranışlar ve finansal okuryazarlık ilişkisi. Akademik Hassasiyetler*, 8(15), 141-164.
- Yıldız, Ö. D., & Çankaya, S. (2018). Lise öğrencileri için finansal okuryazarlık. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(2019/1), 461-481.

Yücel, S., & Çiftçi, N. (2018). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 143-161.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In the contemporary era, the proliferation of consumerism, the upheaval in production precipitated by the advent of the Coronavirus (Covid-19) pandemic, followed by the global economic crisis, the surge in inflation and the decline in purchasing power, have collectively given rise to concerns pertaining to financial literacy and the prudent management of financial resources. In particular, the recent outbreak of the novel coronavirus (Covid-19) has brought about a stark realisation for humanity, while simultaneously placing the countries of the world in a challenging economic situation. The necessity of financial literacy skills has been highlighted in the studies conducted to address the economic crisis resulting from the process. Financial literacy skills are essential for navigating the financial challenges encountered in daily life (Güvenç, 2017).

The term 'financial literacy' is defined as the ability of individuals to utilise financial resources effectively and to make informed and well-considered decisions regarding financial management (Noctor et al., 1992). A review of the literature reveals that the term 'financial literacy' encompasses a range of knowledge and skills, including budgeting and planning, money management, investment decision-making, saving for the future, spending, saving, investing, debt management, financial decision-making, financial wellbeing, financial access, understanding financial products and consumer protection (Adalar, 2019; Çelikten, 2020).

The Programme for International Student Assessment (PISA) has demonstrated a correlation between high levels of mathematical proficiency and financial literacy. This emphasises the importance of mathematics in acquiring financial literacy (Önlen, 2022). Consequently, it is crucial to integrate financial literacy into the mathematics curriculum to enhance the efficacy of financial literacy in society and raise public awareness.

In the mathematics curricula developed in our country, financial literacy is referenced in the 2017 curriculum. When the mathematics curriculum is examined in the context of financial literacy, the introduction of money and acquisitions related to money at the primary school level can be considered an important building block for financial literacy (Güvenç, 2017). Nevertheless, it is evident that the introduction of money and the relationships between money and currencies are not the only factors that contribute to financial awareness; the acquisition of knowledge for the conscious use of money is also of significant importance.

Despite an increase in national and international financial literacy studies, it is notable that the majority of these studies are conducted with the objective of determining the financial literacy levels of university, high school and secondary school students (Barış & Şeker, 2017; Chung & Park, 2014; Çevik, 2018; Gündoğdu, 2020; Moreno Herrero et al., 2018; Taş, 2019). The fact that studies on this subject are conducted at advanced grade levels indicates that the importance of acquiring this skill at an early age has not been recognised. Given that the primary school level represents a crucial juncture where students embark upon formal mathematics instruction, it is imperative to conduct the requisite educational research to facilitate the acquisition of these competencies. The determination of students' financial literacy status at the primary school level in terms of attitude and behaviour will provide valuable information to the field. Furthermore, evaluations of the impact of socio-demographic and environmental factors will facilitate the development of diverse perspectives on the subject. For these reasons, the objective of this study was to ascertain the financial literacy attitudes and behaviours of Year 4 students at the primary

school level, across a large sample, and to examine the relationship between them and mathematics achievement.

Method

A relational survey model based on a quantitative research approach was employed to examine the financial literacy attitudes and behaviour levels of students in terms of the variables that had been determined. The study sample consisted of 674 primary school students in the fourth grade, enrolled in public schools in the central and peripheral regions of a large province. The research group was composed of 302 male and 372 female students. The rationale for selecting this province and its districts for implementation is that they exhibit considerable diversity with regard to socioeconomic and socio-demographic characteristics. The Marmara Financial Literacy Attitude and Behaviour Scale (Çelikten & Doğan, 2020) was employed as the data collection instrument. The collected data were analysed to ascertain whether there were any differences in the opinions expressed by the participants according to gender and father's income level. This was achieved through the use of an independent sample t-test. One-way analysis of variance (ANOVA) was employed to examine the influence of various socio-economic variables, including parental occupation type, maternal income level, education level, frequency of receiving an allowance, and institutional school type. In the event of a significant difference emerging from the ANOVA analyses, Scheffe post-hoc tests were employed to ascertain the specific groups exhibiting the discrepancy.

Results and Discussion

Upon evaluation of the findings obtained from the research, it is evident that the financial literacy attitude and behaviour levels of fourth grade primary school students are generally high. In accordance with the findings of the research, it was established that there was a notable, positive, and relatively weak correlation between the financial literacy attitudes and behaviours of the participating student cohort and their mathematical achievement. The results of studies conducted on this subject in the literature are generally inconsistent. The OECD's (2019) PISA financial literacy data are regarded as a crucial source of information for gauging the extent of financial literacy among young people. A review of the results from 2012, 2015 and 2018 revealed a positive correlation between increases in students' financial literacy levels and their mathematics achievement. The study found no significant difference in financial literacy levels between male and female students. The absence of a gender difference is corroborated by the findings of Çelikten et al. (2023), Sönmez and Kılıç (2020), Demirkan (2019), Ergür-Çengelci (2019), Ügüdücü (2018), Çiftçi and Yücel (2018), Coşkun Erdoğan and Erdoğan (2018), and Wagland and Taylor (2009). A significant difference was observed between the occupations of the mothers of the participants in the study, with housewives and self-employed mothers displaying notable discrepancies. It was therefore concluded that self-employed mothers exhibited higher levels of financial responsibility and spending awareness than housewives. With regard to the influence of paternal occupations, it was determined that paternal occupation types exerted a notable impact. The study concluded that students whose fathers were employed in civil service roles demonstrated higher levels of financial literacy than those whose fathers were engaged in agricultural work. In the study conducted by Şayan and Yakut (2022), the financial literacy level of secondary school students and it was found that those whose fathers were civil servants had a higher financial level than fathers were workers. Another result of the study is that the educational level of the mother and father has a significant effect on the level of financial literacy. The results of the study indicate a notable discrepancy between the financial literacy levels of the student participants and the income of their mothers. The findings suggest that students whose mothers have a monthly income above the minimum wage demonstrate higher financial literacy than those

whose mothers have no income. Additionally, the data revealed no significant correlation between the monthly income of fathers and the financial literacy levels of their children. It was concluded that the financial literacy levels of the participants in the study were not significant according to the type of institution/school. In contrast with the prevailing findings of previous studies, the results of this investigation indicated that there was no statistically significant correlation between the frequency of receiving an allowance and the financial literacy levels of the participants.